

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ
УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕАТРУ, КІНО І
ТЕЛЕБАЧЕННЯ ІМЕНІ І. К. КАРПЕНКА-КАРОГО

Факультет театрального мистецтва
Кафедра мистецтва театру ляльок

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти на тему
**«ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ НАД РОЛЮ У МУЛЬТИСИСТЕМНІЙ
ВИСТАВІ «У ПОШУКАХ ЧАСУ» ЗА ОДНОЙМЕННОЮ
П'ЄСОЮ Т. ЧУХЕН»**

Студентки 2 (м) курсу МТЛ групи
Освітньої програми «мистецтво театру ляльок»
Спеціальності 026 «Сценічне мистецтво»
Галузь знань 02 «Культура і мистецтво»
Ступеня вищої освіти – другого
(магістр сценічного мистецтва)

Чухен Тетяни Олегівни

Науковий керівник:
доцент, заслужений артист України

Попов Леонід Петрович

Київ – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. МУЛЬТИСТЕМНІСТЬ ЯК ОДНА З КЛЮЧОВИХ КОМПОНЕНТІВ СУЧАСНОГО ТЕАТРУ	7
1.1. Поняття мультисистемності в театрі	7
1.2. Поняття мультисистемності в театрі ляльок.....	19
Висновки до Розділу 1	25
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ АКТОРІВ У МУЛЬТИСИСТЕМНІЙ ВИСТАВІ «У ПОШУКАХ ЧАСУ» ЗА ОДНОЙМЕННОЮ П'ЄСОЮ Т. ЧУХЕН	26
2.1. Основні засоби виразності у виставі.....	26
2.2. Принципи існування акторів в образах у мультисистемній виставі .	34
Висновки до Розділу 2	40
ВИСНОВКИ.....	41
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	44
ДОДАТКИ.....	50
ДОДАТОК А. П'єса «У пошуках часу».....	50
ДОДАТОК Б. Афіша та програмка вистави	63
.....	64
ДОДАТОК В. Фото з репетиційного процесу та вистави.....	65
ДОДАТОК Г. Афіша навчального театру «Арлекін» КНУТКиТ ім. І. К. Карпенка-Карого на грудень та січень місяці	74

ВСТУП

Актуальність теми. Сьогодні життя сучасної людини переповнене високотехнологічними пристроями, які полегшують її базові потреби та значно економлять час. Людина звикла до мультисистемності в житті. Цифрові засоби передачі даних, які необмежені в часі, просторі та обсязі, інноваційні технології сучасної техніки, такі як смарт-годинник, мультиварка та мультипіч, кавомашина, робот-пилосос, сушильна машина, млинниця електрична, фритюрниця тощо. Ці прилади функціонують автоматично, що дає змогу людині поєднувати одразу декілька процесів роботи одночасно. Також, використовується в реальному житті технологія інтернету речей¹, яку ми можемо зустріти вже в багатьох сферах нашого життя: розумні будинки, розумні автомобілі, розумне місто, пристрої, які носять на собі, сфера охорони здоров'я тощо.

Окрім вищезазначеного популярним і затребуваним є з'єднання предметів або об'єктів побуту, задля їх більш прагматичного використання та мінімізації простору. Найбільш поширеним прикладом можна назвати стайлер, який має функції вирівнювання, накрутки та сушки волосся.

Для сучасної людини таке комбінування є звичним та необхідним. Саме тому нам важливо дослідити яким чином ми можемо залучити сучасну прогресивну людину в соціокультурний простір та не втратити її як основного реципієнта. Для цього митці йдуть на відповідні театральні експерименти, створюючи та примножуючи багатofункціональні технічні засоби виразності в театрі, це і зумовлює актуальність теми дослідження.

Розглядаючи питання впровадження мультисистемності в театрі ляльок можна назвати спектакль у якому поєднані різні системи театральних ляльок в одній виставі. Тобто, глядачі можуть під час одного

¹ Це концепція комунікації об'єктів («речей»), які використовують технології для взаємодії між собою та з навколишнім середовищем. Також ця концепція передбачає виконання пристроями певних дій без втручання людини.

дійства спостерігати за тіньовими, планшетними, рукавичними ляльками, при цьому важливо зазначити, що це має відповідати режисерському та художньому вирішенню вистави.

Наразі ми можемо виокремити приклади таких мультисистемних вистав в Україні: вистава «Жираф Монс», «Вертеп» в Харківському академічному обласному театрі ляльок, вистава «Маленький Мук» в Полтавському академічному обласному театрі ляльок, вистава «Лікар Айболить» в Чернівецькому академічному обласному театрі ляльок, «Був собі Пес», «Чому довгий ніс у слона», «Алі-баба» в Київському муніципальному академічному театрі ляльок на лівому березі Дніпра, вистава «Танго смерті» в Львівському академічному обласному театрі ляльок.

Важливим також є дослідити особливості роботи акторів у мультисистемній виставі, адже лялькар в спектаклі такого формату повинен володіти усіма існуючими системами в театрі ляльок, вміти їх комбінувати та швидко перелаштовуватися із маніпуляцій однією системою в іншу.

На сьогодні вже в репертуарах театрів левову частку займають мультисистемні вистави, а от спектаклі з однією системою театральної ляльки є радше виключенням. Саме тому в цьому дослідженні аналізується не тільки впровадження мультисистемності як одного із ключових прийомів сучасних вистав, а й розуміння затребуваності такої тенденції серед митців театрів ляльок як закордоном, так і в Україні.

Актуальність теми також обумовлюється освітнім та мистецьким попитом професійних режисерів та акторів театру ляльок, для отримання подальших знань та навиків роботи у мультисистемних виставах та виставах з гібридними ляльками. Наразі існують дослідження на прикладі конкретних театрів та їх експериментів щодо мультисистемності в театрі

ляльок, проте важливо дослідити загальну тенденцію українських театрів ляльок щодо впровадження мультисистемності.

Мета і завдання дослідження.

Мета дослідження – дослідити методи поєднання різних систем ляльок у виставах та їх вплив на сприйняття сучасного мистецтва театру ляльок. Реалізація мети передбачала розв’язання поставлених **завдань**:

1. Визначити та проаналізувати поняття мультисистемності в театрі;
2. Виокремити основні засоби мультисистемності в театральних постановках;
3. Розглянути передумови впровадження та застосування мультисистемності у виставах;
4. Дослідити використання мультисистемності у виставах театрів ляльок;
5. Проаналізувати сучасні постановки України та закордоном з мультисистемними ляльками;
6. Реалізувати образ-роль у мультисистемній виставі «У пошуках часу».

Об’єкт дослідження – впровадження експериментальних форм в сучасному театрі ляльок.

Предмет дослідження – особливості роботи актора у мультисистемній виставі в театрі ляльок.

Наукове значення роботи (для магістрів). Тема мультисистемності є малодослідженою в науковому колі, проте ми маємо численні приклади експериментів практичного характеру, що і стали базою для цього дослідження. Робота зможе допомогти розширити знання щодо мультисистемності в сучасному театрі ляльок. Та надає можливість збагатити цією темою навчальну програму кафедри мистецтва театру ляльок з дисципліни - майстерність роботи з лялькою. Матеріали роботи нададуть можливість мати глибшу інформацію щодо стану

експериментальних пошуків сучасного театру ляльок як в Україні, так і закордоном. Враховуючи це можна створити конспект лекції для студентів мистецьких вищих навчальних закладів.

Практичне значення одержаних результатів. Здобуті результати можуть використовувати викладачі театральних вишів як для практичних, так і теоретичних дисциплін, режисери для створення та втілення нових театральних практик і систем, актори для створення образу персонажу та володіння технікою керування ляльки.

Апробація результатів (дипломної) магістерської роботи. Вистава «У пошуках часу» була представлена на сцені навчального театру Київського національного університету театру, кіно і телебачення ім. І. К. Карпенка-Карого та була затверджена рішенням кафедри мистецтва театру ляльок для показів у репертуарі навчального театру.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, чотирьох підрозділів, висновків до розділів, загального висновку, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг магістерської роботи складає – 75 сторінок. Основний зміст викладено на 47 сторінках. Список використаних джерел складає 50 позицій.

РОЗДІЛ 1. МУЛЬТИСТЕМНІСТЬ ЯК ОДНА З КЛЮЧОВИХ КОМПОНЕНТІВ СУЧАСНОГО ТЕАТРУ

1.1. Поняття мультисистемності в театрі

На сьогоднішній день в усіх мистецьких навчальних закладах, які випускають фахівців в галузі культура та мистецтво спеціальності 026 «сценічне мистецтво», а саме: акторів, режисерів та сценографів театру ляльок містяться навчальні програми, в яких окреслені системи ляльок, їх класифікація та поетапно описана робота з кожною системою театральної ляльки.

На кафедрі мистецтва театру ляльок КНУТКиТ ім. І. К. Карпенка-Карого в навчальній програмі перших, других та третіх курсах навчання бакалаврського рівня освіти з дисципліни «майстерність роботи з лялькою та ТВТЛ» містяться розділи, серед яких: пластика рук, рука з кулькою, «оживлення» предмету, тростина лялька, лялька-маріонетка, театр тіней, маска, планшетна лялька, народний театр (вертепна лялька) та технологія виготовлення театральної ляльки. Кожен з цих розділів складається із теоретичних та практичних засад оволодіння конкретною системою театральної ляльки. Проте, як ми можемо спостерігати, поки в навчальній програмі не існує понять «мультисистемності» та «гідридності».

Таким чином можна зазначити, що сучасні митці самостійно створюють гідридні ляльки базуючись на вже досліджених систем ляльок та досвіді роботи із, так би мовити, традиційними системами.

На сьогоднішній день визначення поняття «мультисистемності» в професійному театральному просторі України не існує. Саме тому ми маємо звернутися до інших галузей знань, задля спроби виокремлення власної дефініції, слугуючись досвідом вже існуючих напрацювань та визначень.

За словником англійської мови “Collins English dictionary” («Колінс англійський словник») – «Multisystem – щось пов’язане з двома або більше системами або сумісні з ними» [39].

А також, за словником англійської мови “Cambridge Dictionary” («Кембріджський словник») – «Multisystem – (з медицини) залучають або впливають на дві або більше систем органів організму, наприклад: хвороба Лайма – це мультисистемне захворювання, яке може вражати шкіру, суглоби та нервову систему. Одна смерть сталася через мультисистемний збій» [38].

Слово «мультисистемність» є найбільш вживаним у медичній сфері. Наприклад – «мультисистемний запальний синдром – це мультисистемне захворювання, при якому в 90 % пацієнтів розвиваються симптоми в чотирьох або більше системах органів [15].

Оскільки слово «мультисистемність» з точки зору філології складається з двох слів – «мульти» та «система», важливо виокремити значення з них окремо.

Словник портал української мови та культури дає нам дефініцію слова «**мульти** – це перша частина складних слів, що означає множинність предметів або багаторазовість якихось дій, функцій, наприклад: мультимільйонер, мультиплан, мультитул тощо» [41].

У свою чергу цей словник дає поняття слова «**система** – це порядок, зумовлений правильним, планомірним розташуванням та взаємним зв'язком частин чого-небудь» [42].

Отже, можемо спробувати надати формулювання поняттю **мультисистемності в театрі** – це множина взаємопов’язаних елементів, що утворюють єдине ціле та виконують певні дії та функції в театрі створеними митцями (акторами, режисерами, художниками).

Театр, вже по своїй природі, є мультисистемним мистецтвом. Він вміщає в себе багато різних видів мистецтв, таких як: перформативність, хореографія, музика, образотворче мистецтво тощо. Нижче наведено приклади вистав, в яких найвлучніше поєднуються два види мистецтва.

Поєднання прийомів кіно в театрі.

Наразі прийом кіно в театрі є популярним серед сучасних режисерів. Оскільки беручи кіно як основний режисерський прийом вистави, митець отримує ще низку додаткових засобів виразності цього виду мистецтва, таких як: стоп-кадр, заповільнена зйомка, пришвидшення, крупні плани, розкадрування, перемотка тощо.

У виставі «Батько» Київського академічного театру драми та комедії на Лівому березі Дніпра цей прийом реалізовано двома способами. На сцені глядач бачить два екрани телевізора на яких проектується відео із камери, яка в свою чергу знімає в реальному часі крупні плани акторів. Це дає можливість ближче і детальніше роздивитися емоції та оцінки акторів під час спектаклю.

У своєму інтерв'ю режисер вистави «Батько» С. Жирков зазначає, що «хотів би застосувати новий інструмент, з яким ще не працював. Ми почали думати у бік онлайн. Хочеться іноді відчуття повної реальності, яке зараз дуже важко робити без спеціальних засобів. Тому що глядач розумніший ніж раніше, він більше бачив. Це буде така мультимедійна історія. Ми не хочемо гратися в кіно, а спробуємо використати, деякі елементи кіно» [8].

Така позиція режисера свідчить не тільки про те, що цей прийом може впливати на сучасного глядача мультимедійний способом, а й про те, що такий формат ще не вивчений та мало застосується в театрах України сьогодні. Саме тому режисерові було важливо для його театрального досвіду попрацювати саме з таким засобом виразності вперше.

Поєднання театру ляльок і драматичного театру.

Режисери драматичного театру нерідко звертаються до засобів виразності театру ляльок для реалізації фантастичних або метафоричних епізодів у виставі.

Так наприклад, у виставі “Morituri te salutant” («Ті, що йдуть на смерть, вітають тебе») режисера Д. Богомазова Національного академічного драматичного театру ім. І. Франка використовується прийом «оживлення» предмету або об’єкту. У новелі «У корчмі» відбувається «оживлення» музичного інструменту, а саме скрипки. Вона ніби стає окремим персонажем, який спілкується із іншими персонажами та змушує їх йти в шинок та випивати якомога більше. Проте саме ця взаємодія із нереальним предметом, який на очах у глядачів оживає та набуває людських рис, свідчить про одурманений від алкоголю стан чоловіків.

Радіотеатр, який відбувається наживо.

Радіотеатр є формою театру, в якій звук відіграє ключову роль у створенні образів та передачі сюжету. На сьогоднішній день радіотеатр онлайн є доступний для слухачів у всьому світі. Проте наразі ми бачимо практики радіотеатру, який відбувається наживо. Цей театр не тільки працює за допомогою звуку, але і дає змогу людям з інвалідністю побачити мистецький продукт створений за допомогою різноманітних технічних та художніх прийомів, приймаючи до уваги особливості кожного учасника театрального дійства. Тому митці йдуть на експерименти, створюючи вистави у темряві для людей з урахуванням сприйняття нечуючих та сприйняття незрячих чи слабозорих глядачів.

К. Лук’яненко у своїй статті зазначає, що «вистава в темряві – це фактично адаптована наживо варіація радіовистави, де реципієнти все дійство перебувають у повній темряві, сприймаючи виставу тільки на слух» [12, с. 14]. Прикладом може слугувати вистава «Точка зору» Київського

Малого драматичного театру режисерки Г. Турло, що грається у темряві з використанням музики та шумів. Вистава має соціальну функцію, оскільки розкриває особливості життя незрячих людей.

Кардинально відмінним прикладом від попереднього є вистави режисерки К. Лук'яненко «Хто росте у парку» КНУТКіТ ім. Карпенка-Карого, «Хто росте у саду» Івано-Франківського академічного обласного театру ляльок ім. Марійки Підгірянки та Паневезького театру ляльок на колесах, які також відбуваються із закритими очима, але із задіянням усіх сенсорних систем людини, а саме смаку, слуху, нюху та тактильних відчуттів. Відвідати такі вистави можуть і зрячі люди, щоб відчути світ незрячих або слабозорих людей.

Вистава “Wszystko w głowie” («Це все у вашій голові») Puppet Theatre in Poland “Guliwer” (Польського театру ляльок «Гулівер») режисерки Ю. Шміт створювалася для незрячих чи слабозорих глядачів, які зможуть відчути як нечуюча людина сприймає світ.

Мистецтво анімації і ляльки.

Все частіше митці застосовують у своїх постановках прийом поєднання анімації і театру. В театрі ляльок застосування анімаційних елементів є одним із найголовніших засобів виразності. За допомогою анімаційних технік можуть створюватися ляльки, що будуть рухатися та взаємодіяти з іншими персонажами, використання проєкцій або відеопроєкцій для відображення анімаційних образів або ефектів безпосередньо на ляльки або на сцену, а також анімованою може бути декорація для створення живого фону, що буде змінюватися та доповнювати дію на сцені.

Під час створення вистави «Мауглі» Київського академічного театру ляльок режисером Л. Поповим та художником М. Даньком було запропоноване художнє вирішення вистави створити екран та використати

мультимедіа у виставі. Для цього було залучено художницю Д. Волокушину. На екрані було зображено світ джунглів, печеру, скелю, підводний світ. А також у виставі оживлювались пластикові тіньові ляльки, що були пофарбовані у яскраві кольори.

У виставі «Ніч перед Різдом» режисера І. Федірка у Київському академічному театрі ляльок було також використано прийом анімації. Персонаж Оксана, читаючи свій монолог, дивилася у дзеркало, яке опускалося згори на сцену. Відображення акторки у дзеркалі було створено за допомогою анімації.

Вистава “Nekje drugje” («Деся в іншому місці») Ljubljana puppet theatre (Люблянського театру ляльок) режисера Т. Грабнара побудована повністю на анімації. У виставі грає акторка, що є оповідачкою історії. На сцені розташована дошка, на якій акторка малює, те про що розказує. З’являються пейзажі, хмарочоси та поступово і персонажі, які магічним чином оживають. За рахунок рухомої дошки та малюнків, які доповнюються прихованою проєктованою картинкою, що рухаються та накладаються на нерухомий малюнок, створюється ілюзія оживлення намальованих картинок крейдою. Вся оповідь підкреслюється звуковими ефектами, бо історія розкриває всі жахи війни, в якій опинилась маленька дівчинка.

У виставі «Маляр і принцеса» Івано-Франківського академічного обласного театру ім. М. Підгірянки режисера Л. Попова теж задіяли, анімацію в кульмінаційному моменті виставі, коли маляр віддається власній фантазії та перетворює сірий світ на різнокольоровий, а також анімація застосована у момент битви, що підкреслює напруженість сцени.

Також, прикладом слугує мультимедійна вистава-перформанс «Кострубізми. Кумановський» режисерки Р. Порицької проєкту луцького незалежного театру «Гармидер». Це вистава, що присвячена творчості луцького художника М. Кумановського. Як зазначає акторка статті К.

Сліпченко «автори вистави оживили графіку Кумановського, що виникла на основі графічних малюнків, що оживають на сцені. Актор (П. Порицький) стає для нього провідником, свого роду сталкером у анімованому світі Кумановського» [45]. Ця вистава була представлена у Львові на шостому міжнародному театральному фестивалі «Кіт Гаватовича» у 2021 році.

Образотворче мистецтво і театр.

Образотворче мистецтво безпосередньо відіграє велику роль у створенні ляльки та її образу. Ляльки можуть бути виготовлені вручну або створені за допомогою образотворчих технік, таких як живопис або з додаванням декоративних виробів на ляльки. Але в театрі ляльок актор-лялькар не обов'язково фізично має тримати у руках ляльку, бо вона може бути намальована на папері. Наприклад, коли художник тільки малює ескізи, думаючи над створення образу даного персонажу.

Прикладом може слугувати вистава «Принцеса на горошині» Полтавського академічного обласного театру ляльок режисерки М. Назаренко, яка говорить, «що вирішила вдихнути життя у неживі предмети» [19]. Дія вистави відбувається в бібліотеці. Всі персонажі та допоміжні декорації є намальованими. Ляльки-персонажі знаходяться у книжках, які оживлюються актори.

У виставі “The Visitor” («Відвідувач») Ljubljana puppet theatre (Люблянського театру ляльок) режисерки І. Джілас використані паперові ляльки, що є намальованими, які актор створює на очах у глядачів. Все у цій виставі виглядає казковим: декорації, предмети, ляльки. Наприклад, ножиці та олівець також створені з паперу, на якому зверху продубльовано малюнок цього ж самого предмета є гіперболізованими у розмірах. Також, режисером та художником було накладено на предмети анімацію, що оживає.

Також, у виставі “Friedl Dicker” («Фрідл Дікер») Theatre Helios (театру «Геліос») у місті Хамм, що знаходиться у Німеччині режисерки Б. Келінг,

здіяні різні види образотворчого мистецтва. У виставі грають три акторки, що розповідають історію життя Фрідли Дікер, про міграцію та життя в концтаборі. Як приклад використання образотворчого мистецтва у цій виставі є передумова історичного аспекту, адже сама Дікер була художницею, скульптором. Актриса у виставі малюють малюнку та розвішують на сцені, що слугує декорацією вистави. Також, у виставі задіяна проєкція.

Танець і театр.

Застосування елементів хореографії у театральних постановках є поширеним явищем. Але сьогодні митці створюють повноцінні пластичні вистави, в яких хореографія, за режисерським та художнім баченням є домінуючою стороною, а драматична гра актора чи задіяння мистецтва театру ляльок є лише доповнюючим елементом. Пластичні постановки можуть підсилити або розширити сюжет театральної вистави, додати глибину та динаміку, а також створити додаткову атмосферу.

Прикладом є пластична вистава-перформанс «Коло почуттів» КНУТКіТ ім. І. К. Карпенка-Карого режисерки Т. Сільченко, в процесі створення якої було поєднано хореографію та дисципліну «майстерність роботи з лялькою та ТВТЛ» у розділі пластика руки. Історія про життя людей, що мають вижити у суспільстві, де існують певні правила та закони. Але також існують почуття, що виражаються у виставі чотирма стихіями: вітром, вогнем, водою та землею, де кожен поринає у свій внутрішній світ. Вистава грається без слів з використанням проєкції.

Вистава “Virginia Wolf” («Вірджинський Вовк») Bialystok Puppet Theater (Білостоцького театру ляльок) режисера Г. Радвілавічуте про двох сестер, що намагаються зрозуміти одна одну в складні моменти життя та віднайти любов. Вистава є повністю пластичною та грається без слів, з використанням технік театру ляльок. Персонаж Вовк, що уособлює хвору

сестру, з'являється у вигляді великої ляльки тантамарески. Лялька створена таким чином, що руки та ноги актора є лапами вовка, при чому ноги є передніми лапами персонажа, а руки – задніми. Голова ляльки розташована на попереку актора, тобто робота в образі відбувається наосліп, за допомогою пластики та напрацьованих технік.

Також, застосування різних видів хореографії та сцен роботи балетної групи у театральних постановках може бути зумовлено жанром вистави. Наприклад, вистава «Кабаре» Київського національного академічного Молодого театру режисерки О. Коляденко, а також вистава «Співай, Лоло, співай!» Київського національного академічного драматичного театру ім. І. Франка режисера Д. Богомазова.

Скульптура і театр.

Скульптура, що застосована у виставі як засіб виразності, за допомогою різноманітних матеріалів може створювати різні образи персонажів. Взаємодія з глиною у театральному контексті може призвести до створення вражаючих візуальних ефектів та збагачення художньої виразності вистави.

Прикладом застосування глини є вистава-перформанс «Трансфігурація» французького митця, скульптора, живописця та перформера О. де Сагазана, що у своїй постановці працює з глиною. Перформер наліплює глину на власне тіло, таким чином перетворюючи себе на ляльку. Сам Сагазан про свою творчість говорить: «В якийсь момент я побачив, що мої руки є скульптурою. Коли я намагався надати життя глині, я сам себе відчував цією глиною. Сам був глиною для себе» [45].

Також, скульптор наголошує, що «глина у моїх перформансах є зв'язком між моїм тілом та Землею. Таким чином я підкреслюю те, що усі ми є частиною Всесвіту» [45]. Можна сказати, що глина є метафоричним

символом зв'язку тіла та землі, адже вона може символізувати природні цикли життя та смерті або відображати внутрішній світ персонажа та пошуки себе. Ця вистава була представлена у Львові на шостому міжнародному театральному фестивалі «Кіт Гаватовича» у 2021 році.

У виставі «Камінний господар» Київського академічного драматичного театру на Подолі режисера І. Уривського теж використовується глина протягом усієї вистави. Скульптури, що є основним художнім та режисерським засобом виразності у виставі уособлюють персонажів. Протягом вистави актори взаємодіють зі скульптурами, довершуючи їх, що розкриває взаємовідношення між героями вистави. У статті в інформаційно-мистецькому проєкті «ПроТеатр» художниця-постановниця Тетяна Овсійчук говорить, що «живить темний, здебільшого чорно-сірий простір глиною, яка буде скрізь: у відрах, на забруднених руках і одязі, розлітатиметься в промінні світла, наче магічний порошок, липнучим до тіла чи сипатиметься шматками сухого каменю» [44].

Циркове мистецтво та театр ляльок.

Поєднання мистецтва цирку у театрі ляльок, де актори здійснюють акробатичні вправи, жонгливання та інші циркові елементи доповнюють вистави виразністю та художністю. Частіше трюкові елементи в театрі ляльок виконує естрадна лялька або можливе задіяння гротескового стилю в театрі ляльок, коли лялька має маленькі розміри, а реквізит, що задіяний у певному етюді або виставі має неприродньо збільшені розміри.

Прикладом поєднання циркового мистецтва у театрі ляльок є вистава «Цирк» Київського академічного театру ляльок режисера І. Федірка, в якій задіяна циркова лялька – кінь. Велика ростова лялька з отвором, в якій знаходиться актор. Ноги актора є ногами коня, а також для імітації осідлання коня на самій ляльці створені «ноги» із бутафорії.

Мультисистемність в сценографії.

Сценографія загалом є мультисистемним видом творчості, що охоплює всю матеріально-речову частину зорового образу вистави. Це все, що оточує актора на сцені та знаходиться в його руках (декорація, реквізити, об'єкт) та на ньому (костюм, грим, маска та інші елементи перетворення його зовнішності).

Сценографія виконує різноманітні функції, що поєднуються в одній виставі:

1. Архітектурна функція, що визначає сценічний простір;
2. Тематична функція, що відтворює елементи у виставі, які відповідають темі вистави або епосі, в якій відбуваються події;
3. Символічна функція, яка застосовується для створення метафор, символів або алегорій, що підсилюють тему вистави;
4. Технічна функція, що приховує технічні елементи за декораціями, які важко приховати в інший спосіб;
5. Візуальна функція, що вміщає в себе застосування ефектів, кольорів, форм, матеріалу та освітлення;
6. Функція взаємодії, що включає пряму взаємодію акторів з декораціями у виставі.

Поєднання різних функцій сценографії в одній виставі може призвести до створення багатошарових та багатопланових сценічних образів, а також поєднання двох або більше функцій сценографії збільшує кількість засобів виразності, які задіяні у виставі, що створює мультисистемну виставу.

Щодо мультисистемності сценографії у театрі ляльок, можемо зазначити, що мультифункціональним являється процес реалізації ескізу в реальні декорації та ляльки, що стають інструментами у руках акторів.

Виготовлення театральної ляльки має декілька етапів роботи. Опишемо процес створення рукавичної ляльки. Першим етапом є створення голови ляльки. Для цього потрібно підготувати глину та виліпити голову за ескізом. Гіпсуємо форму виліпленої голови ляльки. Обклеюємо форму пап'є маше, з'єднуємо готові частини голови, шліфуємо та розписуємо голову, створюємо зачіску та надягаємо перуку. Другим етапом створення театральної ляльки є виготовлення монтюру, лекала для рук ляльки. Для цього з дерева або пінопласту вирізаємо форму рук, оброблюємо, фарбуємо та кріпимо ручки до монтюру. Третім етапом є виготовлення одягу ляльки, а саме вибір матеріалів і аксесуарів та підбір їх кольорів, техніка пошиву, що залежить від художньої задумки митця.

В театрі ляльок є вистави, в яких використовується лише одна система ляльки, наприклад тростинна лялька, а саме вистава Київського муніципального театру ляльок на Лівому березі Дніпра «Каракулі Каракуля» режисера Г. Тюпіна та вивідна планшетна лялька, що використовується у виставі «Була у Зайчика хатинка» режисера С. Забродіна. А також, існують вистави, де задіяні дві і більше різних систем ляльок в одній виставі. Прикладом такої вистава режисера Л. Попова є «Пітер Пен» Київського академічного театру ляльок, в якій поєднано «живий» план, тіньові, тростинні ляльки та маріонетки.

Щодо декорацій у виставах театрів ляльок, то можуть використовуватися декорації, які є статичні та виконують свою єдину практичну функцію, а також створюються вистави, в яких декорації виконують як свою пряму функцію так і можуть поєднувати в собі відтворення різноманітних функцій в одній виставі.

На вищенаведених прикладах, ми розуміємо яким чином у театральних постановках поєднуються інші види мистецтва, а також на конкретних прикладах розглянули передумови та особливості таких поєднань.

1.2. Поняття мультисистемності в театрі ляльок

Задля подолання плутанини в мистецьких та наукових колах варто виокремити два окремих поняття – гібридна лялька, мультисистемна вистава. Досліджуючи ці два поняття ми базувалися на вже здобутому досвіді практиків та теоретиків мистецтва театру ляльок.

В театрі ляльок неодноразово відбувалися зміни, як в технічному плані, так і в мистецькому. На сьогоднішній день театр ляльок трансформується, відкриваючи нові інновації, що збагачують мистецтво театру ляльок новими формами та образами. Тому з'являються гібридні системи ляльок.

У своїй статті науковиця О. Бучма досліджує поняття ляльки-гібриду та дає нам таке визначення: «лялька-гібрид – це лялька, яка технічно поєднує характеристики двох чи більше основних систем ляльок або є вдосконаленням однієї системи ляльки» [4, с. 217]. Це визначення в свою чергу було запропоноване М. Корольовим, проте дещо видозмінилося у контексті вивчення О. Бучмою.

Розглянемо сім традиційних систем театральних ляльок, що є визначеними у сучасному мистецтві театру ляльок, для розуміння поєднання технічних та практичних характеристик ляльки для створення ляльки-гібриду:

1. Лялька-рукавичка або Петрушка
2. Тростинна лялька
3. Маріонетка
4. Планшетна лялька
5. Площинна лялька (тіньова лялька)
6. Вертепна
7. Ростова або скафандрова лялька

Традиційні системи у свою чергу діляться на головні групи театральних ляльок:

1. Театр верхових ляльок, які керуються знизу;
2. Театр низових ляльок, якими актори маніпулюють згори за допомогою ниток, тростин або дротів
3. Театр серединних ляльок, що керуються на рівні акторів-ляльководів.

Кожна із традиційних систем ляльок має свої особливості технічного та емоційного оживлення, такі як образотворчі, динамічні, жанрові, тембральні, темпоритмові й анатомічні можливості та історичні аспекти їх виникнення.

У своїй статті «Сучасна планшетна лялька як трансформація старовинної ляльки бунраку: до проблеми професійно-творчого опанування» науковиця О. Бучма дає типологізацію ляльок гідридів:

1. П'ятачкова лялька – лялька, яка технічно поєднана в одну систему ляльку з двох традиційних систем: тростинної ляльки та рукавичної ляльок. Результатом такого з'єднання є гібридна лялька, яка функціонує як єдина система, що полегшує роботу актора та збільшує технічні можливості ляльки-образу.

П'ятачкові ляльки використовуються у виставі «День народження Бутуза» КНУТКіТ ім. І. К. Карпенка-Карого режисерки Т. Сільченко та у виставі «Казка про музичну ялинку» Київського муніципального театру ляльок на Лівому березі Дніпра режисера В. Власюка.

2. Паркетна лялька – лялька, яка технічно поєднана в одну систему ляльку з двох традиційних систем: естрадний гідрид планшетної ляльки з ростовою.

У виставі «Вовк та семеро козенят» Київського академічного театру ляльок режисерки К. Лук'яненко, де персонаж Вовк є паркетною лялькою.

3. Мімічна або міміруюча – лялька, яка технічно поєднана в одну систему ляльку з двох традиційних систем: гібрид ляльки рукавички з тією системою лялькою, до якої тяжіють пластичні можливості персонажу.

Міміруючі ляльки використовуються у виставі «Танцюючий ураган» КНУТКіТ ім. І. К. Карпенка-Карого режисерки О. Обельчак та у виставі “I, Sisyphus” («Я, Сізіф») Bulgaria theatre puppet’s Lab (Болгарської театральної лялькової Лабораторії) режисера В. Кунчева.

4. Штокова – лялька, яка технічно поєднана в одну систему ляльку двох різних традиційних систем: тростинної ляльки та маріонетки.

Прикладом використання штокових маріонеток є вистава «Кайдашева сім'я» Київського академічного театру ляльок режисера І. Федірко.

5. Тантамареска – лялька, яка технічно поєднана в одну систему ляльку з двох традиційних систем: естрадний гібрид планшетної та ростової ляльок.

Прикладом може слугувати вистави «Ніч перед Різдвом» КНУТКіТ ім. Карпенка-Карого режисерки Т. Сільченко та вистава “Can you whistle, Joanna?” («Чи вмієш ти свистиш Іоанна») Puppet Theatre in Poland “Guliwer” (Польського театру ляльок «Гулівер»)

У своїй статті аспірантка Київського національного університету театру, кіно і телебачення ім. І. К. Карпенка-Карого Д. Задорожня визначає «шарнірну ляльку як гібридну систему ляльок» [7, с. 63]. Тобто, це лялька створена з традиційної системи планшетної лялька, яка є механізованою. Шарнірною лялькою є квітка Оксамит у виставі “Kosmiczny pokój”

(«Космічна кімната») Puppet Theatre in Poland “Guliwer” (Польського театру ляльок «Гулівер») режисерки К. Лук’яненко.

Враховуючи вищезазначене можна також додати та осучаснити цю типологізацію прикладами з практичного досвіду митців як з України, так і закордону. Так наприклад, у виставі «День Народження Бутуза» КНУТКіТ ім. Карпенка-Карого є лялька Вовка поєднана з двох традиційних систем театру ляльок тростинної та уже існуючого гібриду тантамарески, тому можна сказати що ця система називається тростиномареска. У виставі “How does a vacuum cleaner work?” («Як працює пилосос») Puppet Theatre in Poland “Guliwer” (Польського театру ляльок «Гулівер») режисера Т. Коволя є ляльки, поєднані плоскою лялькою та театром тіней, тому можна сказати що ця система називається площинно-тіньова.

Сучасна драматургія включає в сюжетній лінії швидкий розвиток подій та швидко зміну місця дії, що характерно для сучасної людини. Тому створення ляльок-гібридів стало однією з головних задач для художників та режисерів театру ляльок. Тим часом для актора-лялькаря актуальною є задача оволодіння зміненими та оновленими системами ляльок, які стали більш гнучкими та з точки зору керування технічно ускладненими. Це і обумовлює мистецьку складову реалізації у театральних виставах.

Впровадження поняття «мультисистемної вистави», базуючись на дослідженнях та досвіді практиків та теоретиків мистецтва театру ляльок, обумовлено застосуванням дещо видозмінених або нових засобів та методів виразності у виставах театрів ляльок та створенням нових гібридних систем ляльок, що є доцільним використати більш осучаснений та міжнародний термін такий як «мультисистемність». Тож, на основі сформульованого поняття «мультисистемність в театрі», можемо окреслити поняття мультисистемна вистава.

Мультисистемна вистава – це театральна вистава, в якій при об'єднанні двох або більше виражальних засобів та задіянні двох або більше традиційних систем ляльок чи гібридних систем ляльок, утворюється множина взаємопов'язаних елементів, що утворюють єдине ціле та виконують певні дії та функції в театрі створеними митцями (акторами, режисерами, художниками).

У своїй статті аспірантка Київського національного університету театру, кіно і телебачення ім. І. К. Карпенка-Карого Д. Задорожня розглядає поняття «полісистемності, тобто застосування двох чи більше систем ляльок у виставі, а також використання появи акторів в «живому плані» як персонажів-учасників творчого задуму постановки» [7, с. 67]. Також науковиця зазначає, що «полісистемна вистава дає можливість використовувати різні художні засоби виразності та різні засоби існування в одному сценічному просторі» [7, с. 65].

Тож, нижче окреслимо приклади мультисистемних вистав.

Вистава «Танго смерті» Львівського академічного обласного театру ляльок режисера В. Підцерковного, у якій використовуються ляльки різних систем, а саме: маріонетка, тростинна і лялька у розмір людини.

Вистава «Маленька баба яга» Київського академічного театру ляльок режисера І. Федірко, де використані планшетні, паркетні та тіньові ляльки, а також у виставі «Вовк та семеро козенят» режисерки К. Лук'яненко використано тростинні ляльки, планшетні та паркетні.

Вистава “Kosmiczny pokój” («Космічна кімната») Puppet Theatre in Poland “Guliwer” (Польського театру ляльок «Гулівер») режисерки К. Лук'яненко, де задіяні планшетна лялька, велика вертепна лялька, маски, прийом об'єктів – де об'єкт як частина тіла.

Вистава «Лісовий цирк» Волинського академічного обласного театру ляльок режисера І. Вороного, де задіяні тростинні ляльки та гра акторів у

«живому плані», яка вміщує в себе клоунаду, пантоміму, буфонаду, трюки, фокуси.

У виставі «Чарівна лампа Аладдіна» Київського академічного театру ляльок режисера М. Урицького було використано планшетні ляльок, ростові, ляльки-маски та театр тіней та у виставі «Красуня і чудовисько» режисера І. Федірка було поєднано «живий» план із великими скафандровими ляльками, а також у виставі «оживлювались» предмети.

Прикладом мультисистемної вистави може слугувати постановка “Little Love Machine” («Маленька машина кохання») ізраїльського лялькаря О. Браєра. Декорація, що служить домом для самотнього чоловіка відкриває двері у світ магії, бо наповнена найсучаснішими технологіями, в яких самостійно закипає чайник та йде пара, з’являються предмети на потрібній мізансцені без прямого задіяння людської руки, за якими цікаво спостерігати не тільки дітям, а й дорослим. Сам актор широко поєднує різні жанри виконавського мистецтва, і тому його знають як унікального артиста як в Ізраїлі, так і в інших країнах світу.

У мультисистемних виставах поєднують дві і більше систем ляльок або гібридні системи ляльок та різні засоби виразності для підкреслення образу персонажів та їх відношення один до одного. Зараз лялька у виставі це не просто система театру ляльок, вона може символізувати знак, розкривати регіональний контекст, бути метафоричною.

Висновки до Розділу 1

На основі описаного вище, можемо зазначити, що театр є синтетичним мистецтвом, бо поєднує у собі два або більше видів мистецтв. На конкретних прикладах вистав ми розглянули, яким чином у театральних постановках поєднуються ці види мистецтв. Що і дає нам розуміння сформульованому поняттю «мультисистемності в театрі».

Щодо театру ляльок, можемо зазначити, що формулювання визначенню «мультисистемної вистави» дає розуміння та узагальнює такі прийоми як поєднання в одній виставі театрів ляльок різних засобів виразності та застосування двох або більше традиційних систем ляльок або гібридних систем.

Також, обумовлено передумови створення митцями мультисистемних вистав та яким чином у виставах поєднуються різні системи ляльок.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ АКТОРІВ У МУЛЬТИСИСТЕМНІЙ ВИСТАВІ «У ПОШУКАХ ЧАСУ» ЗА ОДНОЙМЕННОЮ П'ЄСОЮ Т. ЧУХЕН

2.1. Основні засоби виразності у виставі

Засоби виразності у виставах театрів ляльок є важливим аспектом та відіграють велику роль у їх створенні. Так як робота над створенням вистави є колективним творчим процесом до якого безпосередньо залучені актори, режисери та сценографи, то відповідно можна поділити засоби виразності на акторські, режисерські та художні. Розглянемо кожен із видів засобів виразності у виставі.

Акторські засоби виразності у виставах театрів ляльок відіграють критично важливу роль у створенні живих та емоційно насичених образів-персонажів. До акторських засобів виразності можна віднести спосіб керування лялькою актором та рухи ляльки, голосове та інтонаційне прилаштування актора до ролі, взаємодію персонажів вистави через різні форми комунікації.

Режисерські засоби виразності у виставах театру ляльок відіграють важливу роль у створенні атмосфери, розвитку сюжету та наданні особливого стилю виставі. До режисерських засобів виразності відносимо створення композиції сцен вистави, рух та темп вистави, вибір музики та звукового ряду, світлове оформлення вистави та задіяння спецефектів.

Основні художні засоби виразності вистав у театрі ляльок створюють візуальний ряд та окреслюють кольору палітру вистави, підкреслюють образи персонажів та розкривають стиль кожної вистави. Основними завданнями художніх засобів виразності у виставі є вирішення сценографії, декорацій, простору, а також вибір системи ляльки та художнє вирішення, створення дизайну ляльок, підбір костюмів та аксесуарів.

Сучасні митці відкривають і вводять нові форми в театр та втілюють їх, поєднуючи вже існуючі прийоми в театрі ляльок, навіть ті, що раніше не були ніколи поєднані або здавалися несумісними у поєднанні один до одного. Але важливо при такому поєднанні враховувати ідейно-художній аналіз п'єси, контекст вистави, тему, сюжет, стиль та цільову аудиторію таким чином, щоб засоби виразності доповнювали один одного та створювали гармонійний образ вистави.

У виставі «У пошуках часу» основним засобом виразності є поєднання різних традиційних систем ляльок, а саме планшетної ляльки (персонажі Жоржик та Камелія), ляльки-маски (персонажі мати Агнеса та вчителі з малювання, географії та східних єдиноборств) та площинної ляльки, що виражається театром тіней. Отже, вистава «У пошуках часу» є мультисистемною.

У виставі використовуються ляльки, які можна назвати гібридними за рахунок поєднання в них декількох прийомів театру ляльок, а саме: традиційної планшетної ляльки з об'єктом, що оживлюється, який використаний для надання ляльці додаткової візуальної характерності, підкреслення сценічних ефектів та збагачення враження глядачів.

Прикладом є персонаж Жоржик, за основу якого взято ганчірку для швабри зеленого кольору, що виконана з матеріалу мікрофібри та має ворсистість. Також, персонаж Камелія, за основу якої взято банні мочалки ніжно рожевого кольору, що мають фактуру закрученої сітки. Фактура та кольорова гама цих предметів влучно підкреслює образ кожного персонажа.

Що стосується персонажу мами Агнеси, то художнє вирішення цього образу було створено лялькою-маскою у вигляді очей гусениці, яка була виконана з об'єкту, що за своїм призначенням є санками-льодянкою (громаком) для катання по снігу. Виконана також у зеленому кольорі задля візуальної схожості із персонажем Жоржик. Засобом виразності персонажу

Агнеса є елемент образу зелені рукавички, які створені з матеріалу мікрофібри, що виконують функцію лапок гусениці. За прямим призначенням рукавиці є ганчіркою для витирання скляних поверхонь.

Персонажі вчителі з малювання, географії та східних єдиноборств у виставі створені із об'єктів, які за своїм практичним призначенням не виконують функцію об'єкта, а є образно подібним до того призначення, яке має виконувати об'єкт у виставі в цілісному образі персонажу у вигляді ляльки. У створенні цих образів використані мухобійка, яка є обличчям викладача та прищіпки для одягу, що слугують за брови, волосся, вії та бороду. Щітки для нігтів з м'якою щетиною, що призначені для очищення нігтів та пальців використані як рот вчителів. А великі гудзики, що мають функції намотки та зберігання ниток на собі, завдяки спеціальним прорізанним отворам використані як очі персонажів. Тобто, виходячи з об'єктів, за допомогою яких було створено ляльку та візуальний образ персонажу, можемо сказати, що вчителі за художнім вирішенням є імпровізованою гібридною лялькою, адже у одній ляльці поєднується чотири об'єкти, що в театрі ляльок можуть «оживлюватися» як окремі предмети, але в даному випадку вони створюють ляльку-персонажа маску.

Також, персонажі вистави, що вирішені у різних традиційних системах ляльок, а саме Жоржик, Камелія, Агнеса та такі ляльки як людина, рослина і тварина у сцені навчання Жоржику на заняття з географії з'являються у виставі в системі площинної ляльки та виражаються у театрі тіней через проектування персонажів на екран. Цей виражальний засіб був застосований для відображення сцен, що уособлюють інші світи існування персонажів. Перший світ – це світ життя Жоржика у вазоні, з чого і розпочинається сюжетна лінія п'єси. Другий світ образно було окреслено через театр тіней та проекцію, щоб показати перетворення Камелії на метелика.

Саме персонаж Камелія виражена у виставі трьома системами ляльок. Втретє гусениця з'являється у виставі відкритим прийомом як лялька-метелик виражена у виставі через об'єкт, що при легкій його деформації візуально повторює силует метелика. Фактурою об'єкту є фетр рожевого кольору, що має форму квітки, створюючи візуально фактурні крила метелика. Цю ляльку можна назвати теж імпрорізованою-гібридною, бо вона створена з об'єкту, що не виконує свою пряму практичну функцію, а є лише видозміненою та візуально подібною до персонажа. А також, можемо зазначити, що в класичних ширмових виставах лялька-метелик зазвичай керується актором за допомогою тростини, враховуючи системи ляльок, що застосовуються при ширмових виставах. У виставі «У пошуках часу» метелик керується руками акторки через стисканням обох крил без застосування тростин, що у свою чергу можна виділити як прийом «оживлення» фактури. Тобто сама лялька та спосіб її керування створені з різних прийомів театру ляльок. Таким чином створюється унікальний стиль персонажів, робота над якими реалізується на задіяні різноманітних засобів виразності за задумкою режисера та сценографа.

У виставі задіяно екран круглої форми на великій тростині, що містить мультисистемні функції і є важливим засобом виразності. Він виконує безпосередньо функцію тіньового екрану, великої лупи та має метафоричне значення, бо є порталом між світом лабораторії та світом вазону, в якому відбувається дія. Ще екран виконував функцію живота гусениці матері Агнеси, що народжувала сина Жоржика. Екран був розміщений на рівні живота акторки та через засоби виразності театру тіней було на екрані відтворено маленького Жоржика, що знаходився у животі матері. Також, екран виконує функцію телевізора у виставі, що виражається через засоби театру тіней. У цій сцені телевізора та сама лялька-маска вчителів, яка є сама по собі ще і площинною лялькою виконує функцію тіньової ляльки.

Один із засобів виразності у виставі є використання графопроектора. Словник портал української мови та культури дає нам визначення слова кодоскоп, що має другу назву графопроектор – «прилад для проектування на екран збільшених (у 10 – 20 раз) зображень – записів, схем, формул тощо. Використовується лекторами, викладачами, доповідачами на наукових конференціях» [40].

Саме за допомогою освітлювальної системи графопроектору, що була направлена на екран, відбувався процес світіння як при відтворенні театру тіней. Але у виставі було використано і прямі функції графопроектору. Коли на спеціальний екран пристрою розміщується плоский предмет, у випадку з виставою, розміщувалися площинні ляльки Жоржика, Камелії, Агнеси та ляльок рослини, тварини людини у сцені уроку з географії, що за допомогою лінз пристрою були повернуті на 45 градусів і спрямовані на екран. Також, за допомогою світла від графопроектору було створено тінь вазону з квітами на екрані-лупі.

Художнім засобом виразності у виставі є використання “flip-chart” «фліп-чартів», які мають мультисистемну функцію у спектаклі «У пошуках часу». За словником англійської мови “Cambridge Dictionary” («Кембріджський словник») – «flip-chart – дошка з великими аркушами паперу, закріпленими зверху, які можна перевертати, використовувати для запису ідей або показу інформації людям» [37].

У виставі задіяні два фліп-чарти, що є мобільною декорацією, яка пересувається по сцені. Також, фліп-чарти виконують функцію двосторонньої дошки, на якій з однієї сторони розташована панель для використання маркерів, а з іншої сторони – для використання крейди. Така функція, за допомогою малюнків, допомагає зазначити місце дії та часу і її зміну. Наприклад, розпорядок дня окреслює місце дії у будинку Жоржика та Агнеси. Намальовані квіти виконують дві різні функції, такі як: сніданок, обід та вечеря Жоржика та функцію панорами руху персонажів при

пересуванні фліп-чартів. Місяць, зірки та сонце окреслюють закінчення старого дня та початок нового. А також, за допомогою дошок на сцені технічно створюється і візуально нагадує дах будинку Жоржика, гойдалку Камелії, парту на заняттях Жоржика, тобто фліп-чарт виступає у ролі планшету для роботи ляльок і є своєрідною ширмою для акторів.

Мультисистемну функцію у виставі відіграють стільці білого кольору, які на початку вистави виступають як робоча поверхня лаборантів, які проводять дослідження, а потім у світі вазону стільці стають предметами побутового характеру в будиночку Жоржика та Агнеси, такі як ліжечко, килимок для зарядки, тобто як і фліп-чарти вони виступають у ролі планшетів для існування ляльок.

Також, важливим засобом виразності є лист Камелії, що транслюється на дошці фліп-чарту написанням ключових слів з монологу гусениці. Отже, такі рухомі декорації при різній швидкості їх рухів окреслюють зміну атмосфери сцени, передають рух часу чи подій, підкреслюють ключові моменти сюжету, а також додають динаміку та живу взаємодію з акторами та ляльками, що може підсилює враження від вистави.

Можна окресли ще один засіб виразності у виставі «У пошуках часу» – гіперболізація предметів. Це відбувається у сцені, де Жоржик дарує мамі Агнесі намисто, яке зробив на занятті з бісероплетіння. Гіперболізація в цьому випадку полягає в перебільшенні розмірів та форми намиста, надаючи йому надмірну величину та неспіввідносну форму порівняно з реальністю. Цей прийом використаний для привертання уваги глядачів та підкреслення важливого аспекту вистави, а також такий незвичний елемент у виставі надає комічного характеру ситуації та сцені.

Ще один засобом виразності у виставі «У пошуках часу» є використання спеціальних технічних та фізико-хімічних ефектів, які надають виставі магичності та фантастичності. Наприклад, вазони з квітами,

з якими у ході лабораторного дослідження під впливом потрібної кількості люменів світла та достатньому зволоженню ґрунту, відбувається магія і квітка першого вазону світиться різнокольоровими вогнями, а у другому вазоні на наших очах виростає новий квітучий паросток.

Також, яскравим засобом виразності вистави є використання неонових паличок або світлодіодних пластмасових трубок, що являються електронними освітлювальними пристроями, які використовують для створення світлових ефектів, а також використання орбізів, маленьких світлових кульок, які при контакті з водою збільшують свої розміри та при насиченні світлом в темноті світяться різними кольорами. Неонові палички та орбізи використовуються у виставі як елемент магії при пересадці паростка в інших горщик у вигляді хімічних процесів під час виконання лабораторного дослідження. Акторки вистави розбризкують рідину, що знаходиться всередині неонових паличок по сцені та безпосередньо на вазон з пересадженою квіткою, попередньо поламавши їх для отримання насиченого кольору. В повній темряві рідина, що потрапила на поверхні світиться різними кольорами, створюючи зоряне небо. Також, в повній темряві уже збільшені за розміром та наповнені світлом орбізи, які висипають на вазон акторки, світяться та розлітаються по сцені та глядацькому залу.

Застосування цих прийомів дозволяють створювати вражаючий візуальний ряд для глядачів, а також технічні можливості та використання спеціальних ефектів магії в театрі ляльок, надають можливість реалізації ідей, які можуть бути важко досягнути в інших формах театру.

Ще один засобом виразності вистави «У пошуках часу» є костюми та аксесуари акторів. Костюми впливають на загальний вигляд сцени та створюють певну атмосферу. У виставі вони є ключовим елементом для розуміння глядачами місяця дії акторів та їх рід діяльності. Враховуючи місце дії лабораторію, актори мають спеціальні захисні комбінезони білого

кольору, що одразу викликає асоціації з чистотою, стерильністю та навіть з лікарнею або хірургічним кабінетом. Ці відчуття підкріплюються й іншими елементами костюму, такими як: медична маска, захисні окуляри та рукавиці за розміром по лікоть. Аксесуаром виступають сумки-бабанки, що є більше технічним елементом костюму та допоміжним засобом для акторок у виставі. В сумці-бабанці у акторок знаходяться крейда, маркери, спеціальна губка для стирання маркеру та ганчірка для витирання крейди, також там знаходиться допоміжний реквізит, наприклад лупи. Костюми та аксесуари є важливою частиною концепції вистави, яку визначає режисер. Вони допомагають реалізувати тему, стиль та художню ідею вистави.

У виставі «У пошуках часу» була проведена робота над реалізацією персонажа досвідченої викладачки-професорки, що читала лекцію та контролювала процес засвоєння викладеного матеріалу на практичній частині лекції для студентів-лаборантів. Професорка була вирішена як персонаж за допомогою засобу виразності – пластики рук акторів. Було втілено обличчя персонажа (очі, брови, рот) та руки викладачки. За допомогою пошуку характерності в пластиці рук та застосування синіх масивних рукавиць, що є елементом костюму акторів, було виражено характерну поведінку суворого викладача. Після вдалого проведення лаборантами практичної роботи над врятуванням зав'ялої квітки Сансев'єри, професорка з'являлася перевіряти зроблену роботу та надавала останні настанови, закінчуючи читання лекції. Але під час репетиційного процесу вистава «У пошуках часу» зазнала змін та скорочення, таким чином персонаж викладачка-професорка не увійшла у фінальний варіант вистави.

Всі вищеперераховані елементи взаємодіють між собою, створюючи комплексну виставу, яка здатна ефективно впливати на враження та емоції глядачів через різні засоби виразності у виставі театру ляльок «У пошуках часу».

Театр ляльок вносить вклад у розширення кордонів та можливостей театрального мистецтва, надаючи можливість творчо використовувати різні форми виразності та експериментувати з новаторськими ідеями. Враховуючи ці аспекти, засоби виразності в театрі ляльок є важливим елементом та відіграють велику роль у створенні емоційно насиченої вистави з використання технічних моментів, відкриття індивідуального стилю вистави, залучення уваги аудиторії, розширення можливостей театрального мистецтва.

2.2. Принципи існування акторів в образах у мультисистемній виставі

Актори в мультисистемній виставі взаємодіють в складній системі, де декілька елементів працюють в комплексі для створення загальної картинки вистави.

Одним із принципів існування акторів полягає у чіткій взаємодії один з одним, дотримуючись наприклад, спільної хореографії, музичної партитури вистави та поставлених режисерських мізансцен і вказівок.

Кожен образ створений засобом виразністю лялькою має свою роль у створенні та дотриманні загальної сюжетної лінії. У виставі «У пошуках часу» взаємодіють між собою три акторки як персонажі-лаборантки, що з'являються у виставі у ролі актора драматичного театру. Їх взаємодія проявляється у мізансценічних переходах зміни місця дії зі стільцями та фліп-чартами, у інших сценах вистави, де використані допоміжні елементи. Взаємодіють персонажі-ляльки Жоржик і Агнеса, Жоржик і Камелія, Жоржик і вчителі та кожен із персонажів із акторкою у живому плані. А також, викладачка-професорка лабораторії, що не увійшла у фінальний варіант вистави, яка взаємодіяла з акторками-лаборантками.

Початок вистави «У пошуках часу», де акторки-лаборантки працюють у відкритому прийомі над створенням сприятливих умов існування та росту квітів, побудований на ритмічності, що покладений на музичний супровід.

Такий прийом існування у виставі вимагає від акторок бездоганного почуття ритму та сконцентрованості, добре розвинених кіл уваги та поєднання декількох сценічних дій водночас.

Існування акторів у мультисистемній виставі вимагає великої точності роботи з лялькою для передачі характеру та емоцій персонажів, а також важливим аспектом є володіння актором усіма традиційними системами ляльок та швидке пристосування і опанування керування гібридною системою лялькою чи декількома гібридними системами ляльок у роботі над виставою, наділяючи персонажів виразністю та правдою сценічного існування.

Також, важливим способом існування актора у мультисистемній виставі є пошук та створення персонажів-образів за допомогою різноманітних акторських засобів виразності, таких як: пластичне пристосування актора у роботі як актор драматичного театру так і з лялькою, пошук рухів і жестів актора, голосових та інтонаційних пристосувань до образів у виставі.

Акторка, що озвучувала персонажа викладачку-професорку, що не увійшла у фінальний варіант вистави, шукала голосові пристосування для передачі статусу, характеру та характерності персонажу. Це мала бути розумна, виважена, але місцями запальна та сувора викладачка, що віддається своїй професії на повну. Принципом існування акторів, що створювали фізично професорку, було злагоджене та послідовне оживлення персонажу. Рухи руками, очима та бровами були послідовно розставлені в чергу з певними акцентами на текст.

Персонаж Камелія вирішений у виставі трьома різними системами ляльок: планшетна лялька у поєднанні з об'єктом, площинні ляльки театру тіней, «оживлення» фактури та об'єкту ляльки-метелика. Принципом існування акторка у мультисистемній виставі, в якій поєднуються різні

системи ляльок та гібридні системи ляльок є володіння усіма традиційними системами та швидке переключання на іншу систему ляльки в залежності від сцени у виставі.

Принцип існування акторок ролей Жоржика та Камелії в образах є подібним, тому що обидві ляльки виконані у системі планшетної ляльки. Тому робота акторок у виставі вимагає специфічних навичок та відповідного підходу. Планшетна лялька діє на планшеті або на підлозі сцени. Класична система планшетної ляльки, що максимально наближена до «людської» керується двома або трьома акторами, що розташовуються позаду ляльки. Перший актор, що озвучує ляльку керує головою, другий – руками, третій – ногами. Принцип керування полягає в тому, щоб руки акторів не перекривали рухи та дію ляльки. Тому актори мають тримати руки та ноги ляльки великим та вказівним пальцями своєї руки, прижавши інші вільні пальці руки до долоні. Але у виставі «У пошуках часу» застосовується система планшетної ляльки, що не уособлює людську анатомію, а являється анатомічно схожою до личинки гусениці.

Перед початком роботи над виставою та роллю, актор має ознайомитись з принципом існування свого персонажа в реальному житті, в даному випадку личинки гусениці у природі. Який її зовнішній вигляд, як вона пересувається, чим харчується, де та з якими тваринами або комахами може оселятися та жити, який середній вік життя личинки, розмноження, процес та етапи перетворення личинки-гусениці на метелика тощо. Це потрібно, щоб достеменно розуміти природу походження гусениці та мати можливість правдоподібно існувати в образі сценічного простору вистави.

Взаємодія з планшетною вивідною лялькою вимагає від актора не лише акторської вправності, але й вміння працювати з технологією та взаємодіяти з іншими елементами вистави.

Принцип існування акторок ролей Агнеси та вчителів в образах у виставі відрізняється від персонажів Жоржика та Камелії. Це зумовлено використанням у виставі різних систем ляльок та засобів виразності.

Існують певні правила керування лялькою маскою. Пластика актора з маскою відрізняється від пластики актора, що працює у «живому» плані. Тому першою задачею актора являється знайти пластичні можливості персонажу-образу. Тіло акторки має існувати з маскою як єдине ціле. У керуванні маскою важливим є те, що маска задає вектор руху, а потім уже відбувається розворот тіла актора. А також, маска є продовженням руки актора.

Маски Агнеси та вчителів малювання, географії та східних єдиноборств художньо виконані в одному пластичному вирішенні. Актриса працює у відритому прийомі, маска знаходиться у руці. Щодо взаємодії акторів у образі з іншими персонажами, важливо окреслити певні правила взаємодії, що має послідовний характер. Спілкування відбувається через певні люфти: звертання до одного персонажу, потім до глядача та до іншого персонажу.

У роботі над створення образу Агнеси акторкою було знайдено пластичне існування персонажу. Мати, як досвідчена гусениця-жінка, має хвилеподібні рухи, що яскраво виражає природу існування личинки у житті. Також, застосування такої ходи уповільнює рух, що на контрасті з гіперактивним Жоржиком має свої переваги.

Принцип існування акторки, що грає вчителів Жоржика, полягає у швидкій зміні образів із перемиканням характеру та характерності персонажів. Це виражається у швидкій зміні пластичного та голосового ведення вчителів малювання, географії та східних єдиноборств, а також у швидкій заміні однієї маски та іншу та зміні місцезрештування декорацій, а саме фліп-чартів.

Також, акторка, що втілює образи вчителів грає ніжну та тендітну Камелію. Принцип існування акторки, що грає в одній виставі абсолютно різні ролі та образи вимагає сконцентрованості та швидкого переключення з ролі та іншу роль, а також володіння керування усіма системами театральних ляльок.

Кожна з акторок вистави керує тіньовими ляльками, а саме Жоржиком, Камелією, Агнесою та персонажами – рослиною, твариною та людиною у сцені уроку з географії. Основними принципами володіння тіньовою лялькою є керування лялькою, що вимагає від актора вміння координувати різні рухи та дії ляльки, надавати ляльці характеру та характерності, продемонструвати її взаємодію з іншими персонажами або об'єктами. Необхідно правильно вибирати та розташовувати ляльки так, щоб їх силуети виглядали ефективно на екрані. Важливим є розташування ляльки в залежності від джерела світла, що впливає на те, як тінь проектується. Відстань від ляльки до світла може бути коригована для створення різних ефектів. Для створення магії театру ляльок, важливо, щоб руки актора, що тримає тростини для маніпуляції ляльки театру тіней не потрапили на тіньовий екран. Тоді виникне повне враження живої та правдоподібної дії ляльки. Керування тіньовими ляльками — це мистецтво, яке вимагає терпіння, технічної обізнаності та художньої обдарованості.

У виставі «У пошуках часу» використаний прийом інтерактиву, що являється важливим принципом існування актора в образі у спілкуванні з глядачем, особливо у виставі для дітей молодшого та середнього шкільного віку.

Жоржик гіперактивна дитина, що пізнає цей світ. У одній із сцен гусінь вибігає у глядацький зал та спілкується з аудиторією. Мати Агнеса, намагаючись вгамувати непосидючого сина, наздоганяє його, вибачаючись за неподобну поведінку Жоржика. У цей момент увага глядача розсіюється на двох персонажів, що в даний момент діють не на сцені, а можливо навіть

знаходиться поза колом зору глядача. Принцип існування акторів у цій сцені полягає в чіткі на цілеспрямованій роботі на глядача біля якого знаходиться актор. Також, важливим є послідовна дія та діалог між персонажами, задля уникнення плутанини.

Також, у виставі відбувається залучення глядачів до певних сцен вистави, що робить виставу більш відчутною та залишається у пам'яті глядачів. Це сцена Жоржика, що прямував на заняття, але розгубив усі свої кульки. Персонаж просить допомоги. Тим самим, відбувається педагогічно-навчальний процес маленьких глядачів. Акторів у такій сцені потрібно не поспішати, чітко збирати та рахувати загублений реквізит.

Висновки до Розділу 2

На основі описаного вище, можемо зазначити, що особливості роботи над роллю у мультисистемній виставі «У пошуках часу» за однойменною п'єсою Т. Чухен виокремлено у двох підрозділах: основні засоби виразності та принципи існування акторів в образах у мультисистемній виставі.

У виставі задіяні різноманітні засоби виразності, що виконують мультисистемні функції. А саме, костюми акторів, застосування різних традиційних систем ляльок, декорацій, задіяння графопроєктору та візуальних засобів виразності, які окреслюють загальний художній образ вистави.

Окреслено основні принципи існування акторів в образах у мультисистемній виставі, що вимагають концентрації та володіння керуванням усіма традиційними та гібридними системами ляльок, а також швидке переключення маніпуляцією цих систем.

ВИСНОВКИ

Метою кваліфікаційної роботи було дослідити методи поєднання різних систем ляльок у виставах та їх вплив на сприйняття сучасного мистецтва театру ляльок.

Для вирішення мети та реалізації завдань, що були поставлені перед початком кваліфікаційної роботи потрібно було визначити та проаналізувати поняття мультисистемності в театрі; виокремити основні засоби мультисистемності в театральних постановках; розглянути передумови впровадження та застосування мультисистемності у виставах; дослідити використання мультисистемності у виставах театрів ляльок; проаналізувати сучасні постановки України та за кордоном з гібридними ляльками; реалізувати образ-роль у мультисистемній виставі «У пошуках часу».

У ході дослідження теми «Особливості роботи над роллю у мультисистемній виставі «У пошуках часу» за однойменною п'єсою Т. Чухен» було реалізовано як теоретичну так і творчо-практичну частини роботи.

Під час теоретичного дослідження кваліфікаційної роботи було визначено, що впровадження терміну мультисистемності в театрі ляльок обумовлено застосуванням дещо видозмінених або нових засобів та методів виразності у виставах театрів ляльок та створенням нових гібридних систем ляльок, що є доцільним використати більш осучаснений та міжнародний термін такий як «мультисистемність».

Було виокремлено та створено дефініцію мультисистемності в театрі та на основі цього визначення було сформовано дефініцію мультисистемної вистави, де у свою чергу мультисистемність в театрі – це множина взаємопов'язаних елементів, що утворюють єдине ціле та виконують певні

дії та функції в театрі створеними митцями (акторами, режисерами, художниками).

Мультисистемна вистава – це театральна вистава, в якій при об'єднанні двох або більше виражальних засобів та задіянні двох або більше традиційних систем ляльок або гібридних систем ляльок, утворюється множина взаємопов'язаних елементів, що утворюють єдине ціле та виконують певні дії та функції в театрі створеними митцями (акторами, режисерами, художниками).

Було виокремлено основні засоби мультисистемності, тобто поєднання різних видів мистецтв в театрі ляльок, а саме: драматичний театр, прийоми кіно, радіо театр наживо, мистецтво анімації, танець, образотворче мистецтво, скульптура, циркове мистецтво.

Дослідження щодо застосування мультисистемності у виставах театрів ляльок показало, що на сьогоднішній день в репертуарах театрів основну частку займають мультисистемні вистави. Тому проаналізувавши сучасні постановки України та закордоном з гібридними системами ляльок, можемо сказати, що впровадження мультисистемності є одним із ключових прийомів сучасних вистав та має затребуваність серед митців театрів ляльок як закордоном, так і в Україні.

Під час реалізації творчо-практичної частини кваліфікаційної роботи було реалізовано образ-роль у мультисистемній виставі «У пошуках часу» за однойменною п'єсою Т. Чухен. Було визначено, що актор має володіти маніпуляцією усіма традиційними системами ляльок та мати теоретичні та практичні навички керування гібридною лялькою у мультисистемній виставі. Окреслені засоби виразності на прикладі мультисистемної вистави «У пошуках часу» та зазначені принципи існування акторів у образах в мультисистемній виставі.

Також, було проведено аналіз щодо попиту професійних режисерів та акторів театру ляльок, для отримання подальших знань та навиків роботи у мультисистемних виставах.

За рахунок вище окреслених завдань, що були досягненні у ході дослідження кваліфікаційної роботи, можна зробити висновок, що термін мультисистемність активно впроваджується у сучасний практичний досвід митців та набуває розвитку з втіленням нових ідей акторів, режисерів та сценографів у своїх постановках.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бучма О. Є. Мистецтво ігрової ляльки кінця XX – початку XXI століття як синтетичний вид сценічного мистецтва, мистецтвознавчі записки, випуск № 38, 2020. С. 186 – 190.
2. Бучма О. Є. Новітні акторські технології сучасного театру ляльок як чинник трансформаційних процесів художньої культури: дис. канд. мистецтвознавства. Київ, 2015. 191 с.
3. Бучма О. Є. Особливості створення сценічного образу з театральними ляльками різних систем, 2013. Культура України, Вип. 41. С. 190 – 198.
4. Бучма О. Є. Сучасна планшетна лялька як трансформація старовинної ляльки бунраку: до проблеми професійно-творчого опанування. *Мистецтвознавчі записки*. 2014. Вип. 25. С. 215 – 222
5. Виходцевський В. О. Технологія виготовлення театральної ляльки: навч. посібник. Київ, Львів, 2011. 160 с.
6. Вініченко Олексій «Театр сценічної анімації, сценічний простір. Засоби художньої виразності», культура і мистецтво: сучасний науковий вибір, С. 75 – 76.
7. Задорожня Д. «Моносистемність та полісистемність вистав сучасного театру ляльок України (на прикладі сценографії Віри Задорожньої)», 2023.
8. Запис інтерв'ю режисера вистави «Батько» Стаса Жиркова URL: "Батько". Прем'єра 25 та 26 вересня. Про майбутню виставу від режисера Стаса Жиркова (youtube.com) (дата звернення: 02.01.2024)
9. Іванова Д. О. Діяльність театру «Революційний вертеп», Аркадія № 1, (42). 2015.
10. Кононенко А. М. До проблем функціонування ляльки як соціокультурного феномена в історичній ретроспективі, Збірник наукових праць [Херсонського державного університету]. Педагогічні науки. - 2013. - Вип. 64. - С. 44-47. URL:

- <http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/9273/%d0%b4%d0%be%20%d0%bf%d1%80%d0%be%d0%b1%d0%bb%d0%b5%d0%bc%d0%b8%20%d1%84%d1%83%d0%bd%d0%ba%d1%86%d1%96%d0%be%d0%bd%d1%83%d0%b2%d0%b0%d0%bd%d0%bd%d1%8f%20%d0%bb%d1%8f%d0%bb%d1%8c%d0%ba%d0%b8%20%281%29.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення: 16.10.2023)
11. Костін Роман «Інформаційні технології та діджиталізація в житті сучасної людини», культура і мистецтво: сучасний науковий вибір, С. 59 – 60.
 12. Лук'яненко К. О. Різновиди і специфіка створення вистав з урахуванням сприйняття незрячих та слабозорих глядачів, С. 17
 13. Мельник Мирослава «Традиційні та інноваційні технології в художніх формах естрадного мистецтва» культура і мистецтво: сучасний науковий вибір, С. 85 – 86.
 14. Мультисистемна атрофія: суттєві факти для пацієнтів URL: <https://www.movementdisorders.org/MDS-Files1/Education/Patient-Education/Multiple-System-Atrophy-MSA/pat-Handouts-MSA-Ukrainian-v2.pdf> (дата звернення: 10.10.2023)
 15. Мультисистемний запальний синдром у дітей (MIS – C), пов'язаний з інфекцією COVID - 19 URL: <https://www.dec.gov.ua/wp-content/uploads/2022/01/multysystemnyj-zapalnyj-syndrom-u-ditej-mis-c-covid-19.pdf> (дата звернення: 10.10.2023)
 16. Неупокоев Р. В. Екзистенціальні особливості естрадного номера із лялькою, культурна думка, 2018 № 14.
 17. Неупокоев Р. В. Отнологія мистецтва ігрової ляльки як культурне втілення специфічних засобів виразності, С. 34.
 18. Попов Л. П. «Кафедра акторського мистецтва та режисури театру ляльок: Крок довжиною десять років», Київ 2015.

19. Прем'єра вистави «Принцеса на горошині» в Полтавському академічному обласному театрі ляльок URL: <https://irt.pl.ua/news/946/> (дата звернення: 10.09.2023)
20. Сайт Білостоцького театру ляльок, вистава «Вірджинія Вульф» URL: <https://www.btl.bialystok.pl/spektakle/virginia-wolf/> (дата звернення: 10.10.2023)
21. Сайт Болгарської театральної лялькової Лабараторії, вистава «Я, Сізіф» URL: [I, Sisyphus - Puppets lab](https://www.puppetslab.com/en/works/1-sisyphus) (дата звернення: 10.10.2023)
22. Сайт Київського академічного драматичного театру на Подолі, вистава «Камінний господар» URL: https://theatreonpodol.com/afisha/kaminnyj-gospodar-2_trashed-2/ (дата звернення: 11.01.2024)
23. Сайт Київського академічного театру драми та комедії на Лівому березі Дніпра URL: <https://drama-comedy.kiev.ua/afisha/batko/> (дата звернення: 12.11.2023)
24. Сайт Київського муніципального театру ляльок на лівому березі Дніпра URL: <https://puppet-theater.kiev.ua/vistavi/> (дата звернення: 03.08.2023)
25. Сайт Київського національного академічного драматичного театр ім. Івана Франка, вистава «Ті, що йдуть на смерть, вітають тебе» URL: <http://ft.org.ua/ua/performance/morituri-te-salutant> (дата звернення: 21.09.2023)
26. Сайт Київського національного академічного драматичного театр ім. Івана Франка, вистава «Співай, Лоло, співай!» URL: <http://ft.org.ua/ua/performance/spivay--lolo--spivay-> (дата звернення: 13.01.2023)
27. Сайт Київського національного академічного Молодого театру, виставав «Кабаре» URL: <https://molodyytheatre.com/repertoire/kabare> (дата звернення: 13.01.2024)

28. Сайт Люблянського театру ляльок, вистава «Деся в іншому місці»
URL: <https://www.lgl.si/en/performances/repertory/588-Somewhere-Else>
(дата звернення: 10.12.2023)
29. Сайт Люблянського театру ляльок, вистава «Відвідувач» URL:
<https://www.lgl.si/en/performances/repertory/940-The-Visitor> (дата
звернення: 10.12.2023)
30. Сайт НСТДУ, вистава «Цирк» Київського академічного театру
ляльок URL: <https://theatre.com.ua/cirk> (дата звернення: 06.11.2023)
31. Сайт Полтавського академічного обласного театру ляльок, вистава
«Принцеса на горошині» URL: [https://pl-
puppet.com.ua/performance/princesa-na-goroshini](https://pl-puppet.com.ua/performance/princesa-na-goroshini) (дата звернення:
10.09.2023)
32. Сайт Полтавського академічного обласного театру ляльок, вистава
«Поросятко Чок» URL: [https://pl-
puppet.com.ua/performance/porosyatko-chok](https://pl-puppet.com.ua/performance/porosyatko-chok) (дата звернення:
25.11.2023)
33. Сайт Польського театру ляльок «Гулівер», вистава «Це все у вашій
голові» URL: [Wszystko w głowie - Teatr Lalek Guliwer \(teatrguliwer.pl\)](http://Wszystko-w-glowie-Teatr-Lalek-Guliwer.teatrguliwer.pl)
34. Сайт театру Геліос, місто Хамм, Німеччина Вистава «Фрідл Дікер»
театру URL: [https://www.helios-theater.de/en/about-helios-
theater/archive/hellwach-2021/productions-1/friedl-dicker](https://www.helios-theater.de/en/about-helios-theater/archive/hellwach-2021/productions-1/friedl-dicker) (дата
звернення: 10.12.2023)
35. Сайт Українського малого драматичного театру, вистава «Точка
зору» URL: <https://www.mdt.org.ua/uk/tochka-zoru/> (дата звернення:
30.10.2023)
36. Сільченко Т. І. Важливість імпровізаційної ляльки для майбутнього
актора-лялькаря, Наукові записки. Серія: Мистецтвознавство. – 2014.
– №2, С. 160 – 164.

37. Словник англійської мови Cambridge Dictionary URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/flip-chart> (дата звернення: 03.08.2023)
38. Словник англійської мови Cambridge Dictionary URL: [МУЛЬТИСИСТЕМА | Значення англійської мови - Кембриджський словник \(cambridge.org\)](https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/flip-chart) (дата звернення: 03.08.2023)
39. Словник англійської мови Collins English dictionary URL: [МУЛЬТИСИСТЕМНІСТЬ визначення та значення | Словник англійської мови Collins \(collinsdictionary.com\)](https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/flip-chart) (дата звернення: 02.08.2023)
40. Словник портал української мови та культури URL: <https://slovnyk.ua/index.php?sword=%D0%BA%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D1%81%D0%BA%D0%BE%D0%BF> (дата звернення: 02.08.2023)
41. Словник портал української мови та культури URL: <https://slovnyk.ua/index.php?sword=%D0%BC%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D0%B8>+ (дата звернення: 02.08.2023)
42. Словник портал української мови та культури URL: <https://slovnyk.ua/index.php?sword=%D1%81%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BC%D0%B0> (дата звернення: 02.08.2023)
43. Старшой Олексій «Класичні форми видовищних театралізованих постановок», культура і мистецтво: сучасний науковий вибір, С. 97 – 98.
44. Стаття Даші Кашперської в інформаційно-мистецькому проєкті «ПроТеатр» URL: <https://newsproteatr.blogspot.com/2020/03/kaminnyu-hospodar.html> (дата звернення: 10.10.2023)
45. Стаття Катерини Сліпченко у журналі Zaxid.net URL: <https://zaxid.net/mizh-teatrom-ta-kosmosom-n1525579>
46. Стаття П. Стока «10 дивовижних випадків додатків IoT, взятих із реального життя» в додатку Medium URL:

- <https://medium.datadriveninvestor.com/10-amazing-cases-of-iot-applications-taken-from-the-real-life-a8682cdb48d0> (дата звернення: 05.07.2023)
47. Театр ляльок «Сампо» у Хельсінкі, вистава «Маленька машина кохання» URL:https://nukketeatterisampo.fi/_/sampo-2023-ornan-braier-pieni-lempilaite-little-love-machine-2/ (дата звернення: 11.11.2023)
48. Феномен ляльки у світовому театральному просторі: естетика і технологія URL:https://scholar.googleusercontent.com/scholar?q=cache:o73Q-g6XFN4J:scholar.google.com/+%D0%A2%D0%B5%D0%B0%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0+%D0%BB%D1%8F%D0%BB%D1%8C%D0%BA%D0%B0+%D1%86%D0%B5+%D1%84%D1%96%D0%B3%D1%83%D1%80%D0%B0,+%D0%B7%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B0+%D0%BB%D1%8E%D0%B4%D0%B8&hl=ru&as_sdt=0,5 (дата звернення: 12.07.2023)
49. Фесенко С. Я. «Основи тренінгу і техніки актора театру ляльок» – Львів, 2009. – 64 с.
50. Фесенко С. Я. Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти: особливості виховання актора-лялькаря, 2018. Вип. 51. С. 192 – 208.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А. П'єса «У пошуках часу»

СЦЕНА 1

Дія відбувається на околицях паризького лісу Фунтеблю

Дядько Каміль: Живу я в цьому лісі уже тридцять років, знаю кожну щілинку та закуточок, кожне деревце, травинку та тваринку. Он там видніються хатки. Скажу вам по секрету, що Фунтеблю є центральним регіоном лісу та славиться на всю околицю. Біля кремезного дубу три роки мешкає родина Цвіркунів. Цвіркунка Кіра та Цвіркун Артур молоде подружжя, яке з нетерпінням очікує на маленького Цвіркунчика Платошку. Під вербою оселилася багатодітна родина деМурашок зі своїми дітьми. Нещодавно вони добудували свою хатку і тепер вони володарі трьоповерхової вілли, де всім дітям точно вистачає місця. Червоні Сонечки живуть у хатці, що під липою. Це найдовші жителі мого лісу. Родина Сонечків вчора відгуляли весілля своєї третьої доньки. Тепер старенькі спокійно живуть у своїй затишній хатці. А от родина маленького Жоржика та його матері Гусениці Агнеси живуть в цьому лісі два роки на Фунтеблю, 32 під вічно зеленою ялицею. Агнеса з дитинства виховує синопка в суворій дисципліні. Жоржик завжди мав стійкий розпорядок дня. Мама привчала сина до цього з дитинства. Ви питаєте чому? Це дуже цікава історія, яку я вам зараз розкажу! Тому слухайте!

СЦЕНА 2

Дія відбувається півроку тому на Фунтеблю, 32 в будиночку Гусениць

Дядько Каміль: Кожного вечора, коли сонце заходить за горизонт, Фунтеблю запалюється різнокольоровими ліхтариками. З кожного віконця, крізь фіранку, просвічується світло та лунає приємна сімейна розмова. Коли годинник пробиває десяту в будиночках по черзі починає потухати світло.

Це означає, що дорослі і малі йдуть відпочивати. Але лягаючи спати в той вечір, ніхто навіть не здогадувався, що принесе кожному жителю Фунтеблю ранок. Бо за кілька годин в будиночку Жоржика та Агнеси різко замерехтіло світло, яке не погасало аж до самого ранку. Агнеса з нетерпінням чекала появи на світ свого синочка. І о шостій ранку пролунав дзвінкий крик дитини.

Жоржик плаче. Мати тримає на руках новонародженого та заспокоює його

Агнеса: Любий синочку, найгарніший, не плач та не хнич. Тебе я покладу й в глибокий сон заколишу.

Мати колихає сина. Хлопчик засинає. Агнеса з любов'ю дивиться на сина та гладить по спинці

Агнеса: Згорнувшись у клубочок, тендітні дольки на спині, нагадують мені квітки. Ти мов та Жоржина запашна, цвістимеш й пахнутимеш щодня. Назву тебе я Жоржиком, малий, за першим материнським покликом своїм.

Жоржик від лоскотання маминої руки прокинувся, голосно захникав та почав бігати по будиночку

Дядько Каміль: З цього моменту Жоржик не заспокоювався ні на хвилинку. Вночі, коли в сусідніх будиночках вже давно всі відпочивали, з вікон хатки Жоржика цілу ніч мерехтіло світло. І я тільки спостерігав як малий бігав з кімнати в кімнату, співав пісні, малював на стінах, стрибав на ліжку, верещав, танцював, грав на скрипці, їздив на велосипеді, літав на інопланетній тарілці по кімнатах аж поки м'ячем не розбив вікно сусіду Цвіркуну та не розбудив його маленького сина Платончика. І в той момент плач роздався з обох будинків. Після цього всі мешканці Фунтеблю кожен ніч по черзі ходили до Агнеси зі скаргами на невгамовного Жоржика. А під ранок, дуже стомившись, малий міцно засинав, геть збившись з

нормального режиму дня. І мамі Жоржика нічого більше не залишалось, як створити для сина жорсткий розпорядок дня.

СЦЕНА 3

Дія відбувається в будиночку Гусениць. Ранок. Мати підійшла до сина, який солодко спав.

Агнеса: *(в бік, стомлено)* Мій любий, Жоржику, сьогодні тобі уже виповнився третій день і я більше не можу не спати ночами, тому саме час привчати тебе до дисципліни та саморозвитку.

Агнеса засинаючи від втоми на ходу, приказним тоном будить Жоржика

Агнеса: Вставай, застеляй постіль, швиденько вмивайся та мершій на зарядку.

Жоржик привідкривши одне око, здивовано подивився на маму

Жоржик: Мамо, я не хочу вставати... Я всю ніч веселився і трохи втомився. Ліжечко тепле, водичка холодна..

Агнеса: Та це ж загартування. Давай не барися, прасуючи смокінг, краватку вдягни, по кольору до хустки все підбери. Швидесенько їсти, сніданок холоне, а далі навчання хороших манер з Гульнур Гусенідзе, я програму придбала за назвою «Гусінь й метелик за 8 хвилин».

Жоржик: Мамо, я в не встигаю, я хочу спати...

Агнеса: Синочок, швиденько, обідати час, урок малювання, урок жонглювання, урок макраме чекає уже, учитель в кімнаті, а ти не готовий, поради Гульнури засвоїть вартує.

Жоржик вибігає з кухні, дожовуючи обід. В руках несе нитки, які усі в фарбі

Жоржик: Біжу, мамо, біжу, заплутавсь з нитками, бо кімната усипана всіма кольорами. Урок з малювання пройшов на ура, навчивсь жонглювати усім

зразу сповна: східні єдиноборства ушу і дзьдо, футбол і хокей, в'язання гачком, гончарство й шиття, оригамі й туризм, англійська й китайська, акторська майстерність, й на кінець писенкарство, паперопластика і судномодельювання... *(Жоржен робить паузу, перераховуючи все в голові)*
Фух, наче нічого не забув!

Агнеса: *(захоплено)* Який молодець, головне ти при ділі, тож швидкий перекус і урок садівництва, а далі й етимології час, ботаніка й хімія уже в самий раз, й вечеря смачна, головне, що за графіком в нас.

Жоржик обезсилений, майже не кліпаючи

Жоржик: Матусю, а як же обіцяний вільний мій час?

Мати задумується

Агнеса: Ну добре, гуляй!

Жоржик: Ураааа!!!

Агнеса: Але не забувай, хвилинка на себе, а далі по справах, навчання – це сила, а не навчання – ганьба.

Жоржик: Так, мамо, ти права, але я хоч хвилинку посиджу й помовчу біля вікна.

Жоржик сидить на своєму ліжку мовчки дивлячись у вікно, навіть не кліпає. Тишу перериває мати

Агнеса: Ну все, відпочив? Час готуватись до сну: вечірні водні процедури, заняття з йоги, урок танцю, чашка чаю й вітаміни для спортивної дитини. А міцний, нічний, корисний сон принесе здоров'я в десять тон. Щоб завтра раненько встати й бігом нові знання здобувати.

Дядько Каміль: Ось така історія, дітки. І з цього часу Жоржик міцно спав вночі кожної ночі, бо дуже стомлювався за день. Дітки, скажіть, чи відвідуєте ви гуртки або секції? *(діти відповідають)* А чим саме ви

займаєтесь? *(діти відповідають)* А чи є у вас вільний час? *(Відповідають)* А як ви його проводите? *(діти відповідають)* Молодці, дітки, а ось Жоржик проводить кожен свій день в заняттях та клопотах і немає жодної вільної хвилини. І хоча уже пройшло пів року і три дні з дня народження Жоржика, але він все одно дотримується розпорядку дня, прислуховуючись до порад матері.

СЦЕНА 4

Дія відбувається в лісі Фунтеблю

Дядько Каміль: Одного дня, Жоржик, відстаючи від графіку мами, бо його обід мав початися аж три хвилини тому, прудко біжить Фунтеблю із заняття по бісероплетінню від пані Лами. Не помітивши камінцю, малий перечіплюється через нього і коробочка з бісеринками і бусинками розсипається по галявині.

Жоржик схвильовано збирає розсипані бусинки

Жоржик: *(майже плачучи)* Ну як завжди, чому це сталося зі мною? Мене мама зараз вб'є, я і так дуже спізнююсь!

Жоржик повільно підіймає голову та помічає чийсь тендітні лапки, які допомагають йому збирати розсипане.

Дядько Каміль: Це була гусеничка. Жоржик втратив дар мови та протягом хвилини уважно дивися їй прямо в очі. Я одразу зрозумів, що вона зачарувала його своїм неймовірно красивим та яскравим забарвленням. Вмить на моїх очах заклопотаний та засмучений Жоржик, забувши про вечерю, на яку він уже спізнюється на цілих чотири хвилини, згорнувся в м'ячик та поближче підкотився до чарівної незнайомки.

Жоржик: *(тремтливим голосом)* Добрий день, гусеничко, я ооржик з родини кувшинкових водних аполонів, хотів би..

Жоржик не встиг домовити, як Камелія простягнула до нього руку

Камелія: Вітаю, рада познайомитись, мене звати Камелія, гавайська розкішна моль!

Жоржик: *(у бік, із захватом)* Вона дійсно розкішна!

Жоржик та Камелія продовжують збирати бусинки

Дядько Каміль: З кожною піднятою бусинкою вони все ближче та ближче наближалися один до одного. Лапки Жоржика торкалися лапок Камелії. Вони навіть не помітили як закружляли в ніжному танці по Фунтеблю. Сонце засліплювало їм очі, але Жоржик не відводив погляду від Камелії.

Кружляючи в танці, Жоржик вирішує зробити Камелії подарунок

Жоржик: Камеліє, це тобі! *(з кишені Жоржик дістає намисто, яке зробив на уроці бісероплетіння)* Цей намисто я плів для мами, але тепер воно твоє. І коли тобі буде сумно, я хочу, щоб ти згадала мене, галявину, наш танок та усміхнулася.

Камелія: *(розчулено)* Жоржику, дякую, мені дуже приємно, намисто дуже гарне!!! Я буду його завжди носити!

Жоржик зникає

Жоржик: *(впевнено)* Камеліє, а ще я хотів подякувати тобі за допомогу. Якщо б не ти, то мені так швидко не вдалося б зібрати бісеринки.

Камелія: Та мені не важко і я завжди рада допомогти.

Жоржик: *(невпевнено)* Камеліє, а ще запрошую тебе на каву в кафе «Де Ля Форет» завтра о 17:00, ти не проти?

Камелія: *(радісно)* Звісно я не проти, дякую! Але Жоржику, я хотіла тобі сказати, вчора мені виповнився місяць, тому у мене дуже мало часу, щоб..

Чується пронизливий крик матері

Агнеса: Жоржику, синку, час вечеряти, не забувай про розпорядок.

Жоржик геть забув, що спізнюється на вечерю.

Жоржик: *(стурбовано)* Камелія, вибач, я мушу йти, спізнююся на обід, і на урок по феншую. Зустрінемося завтра. *(Викрикує біжучи)* Буваай!

Камелія розгубилась, не знала, що сказати, тільки вигукнула в далечінь відкочуючому від неї Жоржику

Камелія: Бувай..!

Дядько Каміль: Здається Жоржику дуже сподобалась Камелія. Можливо це кохання з першого погляду?

СЦЕНА 5

Дія відбувається у будиночку Гусениць. Мати заклопотана вибігає з кухні, на ходу готуючи обід

Агнеса: Жоржику, синку, що трапилось? Чому ти спізнюєшся на обід?

Жоржик: Мамо, вибач, я хотів сказати..

Мати не дослухавши сина, біжить на кухню

Жоржик: Я спішив на вечерю і впав. *(боязко)* А потім я зустрів.. ну.. гусеничку. Я з нею потоваришував, ти ж не проти?

Агнеса: *(мати вигукує з кухні)* Так, синку, я тебе слухаю..

Жоржик: *(рішуче)* Вона мені подобається! *(Пауза)* І я заросив її на побачення! *(Пауза, нерішуче)* Ти ж мені дозволиш?

Агнеса мовчить

Жоржик: *(ниє)* Мамо, ну я ж уже дорослий. Після обіду замість занять я хочу піти погуляти *(Пауза)* Можна? Я швиденько відпрацюю всі заняття і піду до Камелії. Мамо? Мамо!

Агнеса про дещо згадала.

Агнеса: Ой, що, синку? Жоржику, забула спитати, а де моє намисто?

Жоржик: Яке намисто?

Агнеса: Ну як яке? Сьогодні тридцятье, ювілейне.

Агнеса розкриває шию від блузки та показує Жоржику всі намита, які син їй подарував

Жоржик: *(невпевнено)* Ааа, намисто.. Матусю, я його подарував Камелії.

Агнеса: Якій ще Камелії? *(Зіниці Жоржика неочікувано розширились)* Ааа, Камелії! Ну все зрозуміло! Так, бігом на заняття!

Жоржик з переляку побіг

Дядько Каміль: Як ви уже зрозуміли, Жоржик завжди прислухається до маминих порад та її думка для нього закон. Тому йому і складно примати рішення самостійно.

СЦЕНА 6

Ранок наступного дня в будиночку Гусениць

Дядько Каміль: На наступний день, як Жоржик не старався у нього не виходило швидше закінчити всі заняття, які були розплановані на цілий день, щоб піти на побачення.

Жоржик: *(говорить сам до себе, вголос)* Ну що ж, люба Камеліє, не можу передати словами, як я хочу тебе побачити. Твої жовті крапочки на спинці засліплюють мої очі мов ранкове сонечко, яке зігріває мене своїми теплими промінчиками. Твої виразні зелені очки мов урок хороших манер, в які хочеться зануритися і дивитися, дивитися.. А твої вісім лапок, як мій метелик на смокінку, такі ж тендітні та витончені. Тож, я маю будь - яким способом зустрітись з тобою.

Жоржик тихенько виходить зі хатки, прямуючи до місця зустрічі з Камелією. Мати помічає сина через вікно

Агнеса: (*незадоволено*) Жоржику, синку, куди ти, а як же урок з макраме та різблення? Хіба ти забув, вчитель вже прийшов!

Жоржик: Мамо, у мене побачення, яке макраме? Давайте перенесем урок на завтра. Мене чекає Камелія.

Мати розлючена

Агнеса: Ти зовсім забув про розпорядок і про мої настанови, синку. Спочатку заняття, а потім гуляння!

Жоржик: (зітхаючи) Еехх.. Але мамо, що буде якщо я не всі уроки сьогодні відвідаю? Я уже виріс, мамо, ну будь ласка!

Мати суворо дивиться на сина

Агнеса: Жоржику, є чіткий розпорядок, який ти маєш дотримуватися. Геть ці тяжкі зітхання, ану мершій на заняття.

Жоржик: Добре, мамо, вибачте, я не хотів вас образити.

Агнеса пішла в будиночок. Жоржик залишився на вулиці та все ж таки думав, що йому вдасться піти, але з будиночку роздався грізний голос матері

Агнеса: Ти ще там?

Жоржик: Біжу, Мамо, біжу

Дядько Каміль: Тож, Жоржик побіг на заняття: урок з макраме та різблення, заняття з йоги, суднобування, малювання і.. Щось я вже збився зі списку. День завершився і засмучений Жоржик ліг спати після гімнастики та вечірніх процедур.

СЦЕНА 7*Будиночок Гусениць*

Дядько Каміль: Новий день у Жоржика почався за графіком. Але він зовсім вибився з сил і постійно думав чи не образилась на нього Камелія? Скажу вам по секрету, гусеничка довго чекала на Жоржика, але так і не дочекавшись, засмучена пішла додому.

Жоржик: *(говорить сам до себе, вголос)* Моя люба Камеліє, я сумую, і мені дуже прикро, що ми вчора не зустрілись, але сьогодні у мене знову ці заняття і я не зможу прийти на зустріч. І мама мене точно не відпустить.

Думки Жоржика перервав стукіт у двері

Агнеса: Хто там?

Камелія: Це Камелія

Агнеса: Яка ще Камелія? Ааа, Камелія..

Жоржик почувши ім'я коханої тут же підбіг до матері. Агнеса відчинила двері.

Жоржик: *(радісно скрикнувши)* Камелія, це ти! Я так радий, що ти прийшла.

Камелія: Привіт, Жоржику! Невже я тебе побачила..

Камелія і Жоржик відчувши на собі погляд Гусениці, різко перевели не неї погляд

Камелія: *(подаючи руку)* Добрий день, пані Агнесо! Рада з вами познайомитись.

Агнеса мило посміхалась, аж поки не побачила на шийці Камелії намисто, яке Жоржик їй мав подарувати

Агнеса: *(невдоволено)* Що ви хотіли, юна дамо?

Камелія: Прошу вашого дозволу погуляти з вашим сином. Ми нещодавно познайомились на галявині

Агнеса: Я знаю, але Жоржику треба вчитися, йому ніколи гуляти. Дякую за візит, мила дамо, до побачення.

Камелія не встигла і слова сказати, як Агнеса зачинила двері.

Жоржик: *(почав хникати)* Мамо, відпусти мене будь ласка погуляти! Я трішечки!

Агнеса: Синку, ні, у тебе заняття з акторської майстерності

Жоржик: Мамо, може хоча б на чай запросимо Камелію. Вона ж спеціально до мене прийшла.

Агнеса: Як ти будеш з нею чаювати, якщо у тебе зараз заняття з хорового співу?

Жоржик: З акторської майстерності

Агнеса: Не важливо, ану швиденько готуватись до уроку

Дядько Каміль: Камелія стоячи під дверима почула розмову матері з сином, але нічого зробити не могла. Вона розуміла, що більше зустрічі з коханим не буде, тому вона пише йому листа, який я передав Жоржику

«Любий Жоржику, я тебе безмежно кохаю, але мій підвид гавайських розкішних молей живе лише місяць. Зараз я відчуваю як мої крапочки на спинці скочуються та перетворюються на лялечку. Мої очки уже майже нічого не бачать, а тендітні лапки загорнулися в білу нитку. Це означає, що за пару годин я перейду у стан сплячки і більше ніколи не буду гусеничкою Камелією. Якщо зможеш до мене вирватись, приходь якомога швидше на наше перші місце зустрічі.

Чекаю, твоя Камелія»

Дядько Каміль: Жоржик, прочитавши листа, вибіг з хати у піжамному костюмі та за п'ять хвилин був на місці першої зустрічі з коханою. Шукаючи довго жовті крапочки, зелені очки та тендітні ніжки Жоржик помічає білий кокон, що висить на великій та могутній Тополі. Взявши на руки лялечку та ніжно обійнявши її, він гірко заплакав. В записці, що висіла поруч з коконом Жоржик прочитав:

«Жоржику, я знаю, що ти читаєш цього листа. Не сумуй. Моє серце скоро буде битися в подібні ніжні метелика.

Цілую, назавжди твоя Камелія».

Жоржик пригадав першу розмову з Камелією.

Жоржик: Так от чому у тебе мало часу.. Мій метелик, я буду пам'ятати тебе завжди..!

СЦЕНА 8

Ліс Фунтеблю

Дядько Каміль: Пройшло два тижні. Жоржик кожного дня згадує кохану, хоча розуміє, що більше ніколи її не побачить. Одного дня, повертаючись додому через Фунтеблю із заняття по бісероплетінню Жоржик згадав першу зустріч з Камелією. Він так розчулився та втомився йти, що присів на хвилинку відпочити під Ромашкою та заснув. В один момент Жоржик відчув на собі погляд великих оченят, в які можна було дивитись безкінечно, яскравим кольором засвітилися жовті кружечки мов сонечко, що осліпило Жоржика. Якась тендітна комашка обняла його своїми крильцями. Жоржик прокинувшись, побачив перед собою розкішного метелика.

Жоржик: *(сонно)* Камеліє, це ти?

Камелія: Привіт, Жоржику!

Жоржик хутко прокинувся, почувши голос Камелії

Жоржик: Камеліє, це точно ти. Я не думав, що знову зможу тебе побачити. Тепер ми будемо разом і ніхто нам не зможе завадити.

Камелія: Жоржику, я тебе дуже рада бачити, але ми не можемо бути разом.

Жоржик: Чому?

Камелія: Мій любий Жоржику, тепер я метелик і у мене з'явилися нові клопоти.

Жоржик мовчки дивився на Камелію

Камелія: Не сумуй, Жоржику. Мені треба летіти. Прощай!

Дядько Каміль: Камелія ще раз на прощання обійняла Жоржика і полетіла. Це були найкращі хвилини його життя. Після цього Жоржик кожен день приходив на це місце аби побачитись з коханою, але вона більше не прилітала.

ДОДАТОК Б. Афіша та програмка вистави

УНІВЕРСИТЕТ ТЕАТРУ
ІМЕНІ І. К. КАРПЕНКА-КАРОГО
КАФЕДРА МИСТЕЦТВА ТЕАТРУ ЛЯЛЬОК

АВТОРКА П'ЄСИ: ТЕТЯНА ЧУХЕН

У ПОШУКАХ ЧАСУ

ДИПЛОМНА ВИСТАВА
СТУДЕНТІВ 2(М) МТЛ КУРСУ

РЕЖИСЕРКА: ВИКЛАДАЧКА
З ДИСЦИПЛІНИ ТРЕНІНГ У ВИСТАВІ
КАТЕРИНА ЛУК'ЯНЕНКО

ХУДОЖНИЦЯ-ПОСТАНОВНИЦЯ:
ДАР'Я ВОЛОКУШИНА

МУЗИЧНЕ ОФОРМЛЕННЯ:
ВОЛОДИМИР ШКАЛО

АКТОРИ СТУДЕНТКИ 2 (М) МТЛ КУРСУ: НАТАЛІ ЧЕРЕДНИК, ТЕТЯНА ЧУХЕН, АЛІНА ГОЛОВАНЕНКО

ХУДОЖНИЙ КЕРІВНИК КУРСУ: ДОЦЕНТ,
ЗАСЛУЖЕНИЙ АРТИСТ УКРАЇНИ
ЛЕОНІД ПЕТРОВИЧ ПОПОВ

ЗАВІДУЮЧИЙ КАФЕДРИ: ДОЦЕНТ,
ЗАСЛУЖЕНИЙ ДІЯЧ МИСТЕЦТВ УКРАЇНИ
РУСЛАН ВАЛЕНТИНОВИЧ НЕУПОКОВ

ХУДОЖНИЙ КЕРІВНИК КУРСУ:
 ДОЦЕНТ, ЗАСЛУЖЕНИЙ АРТИСТ УКРАЇНИ
ЛЕОНІД ПЕТРОВИЧ ПОПОВ

АКТОРИ СТУДЕНТКИ 2 (М) МТЛ КУРСУ:
**НАТАЛІ ЧЕРЕДНИК, ТЕТЯНА ЧУХЕН,
 АЛІНА ГОЛОВАНЕНКО**

РЕЖИСЕРКА: ВИКЛАДАЧКА З
 ДИСЦИПЛІНИ ТРЕНІНГ У ВИСТАВІ
КАТЕРИНА ЛУК'ЯНЕНКО

ХУДОЖНИЦЯ-ПОСТАНОВНИЦЯ: ДАР'Я ВОЛОКУШИНА

ХУДОЖНИЦЯ-КОНСТРУКТОРКА: ЮЛІЯ КРИШЕВИЧ

МУЗИЧНЕ ОФОРМЛЕННЯ: ВОЛОДИМИР ШІКАЛО

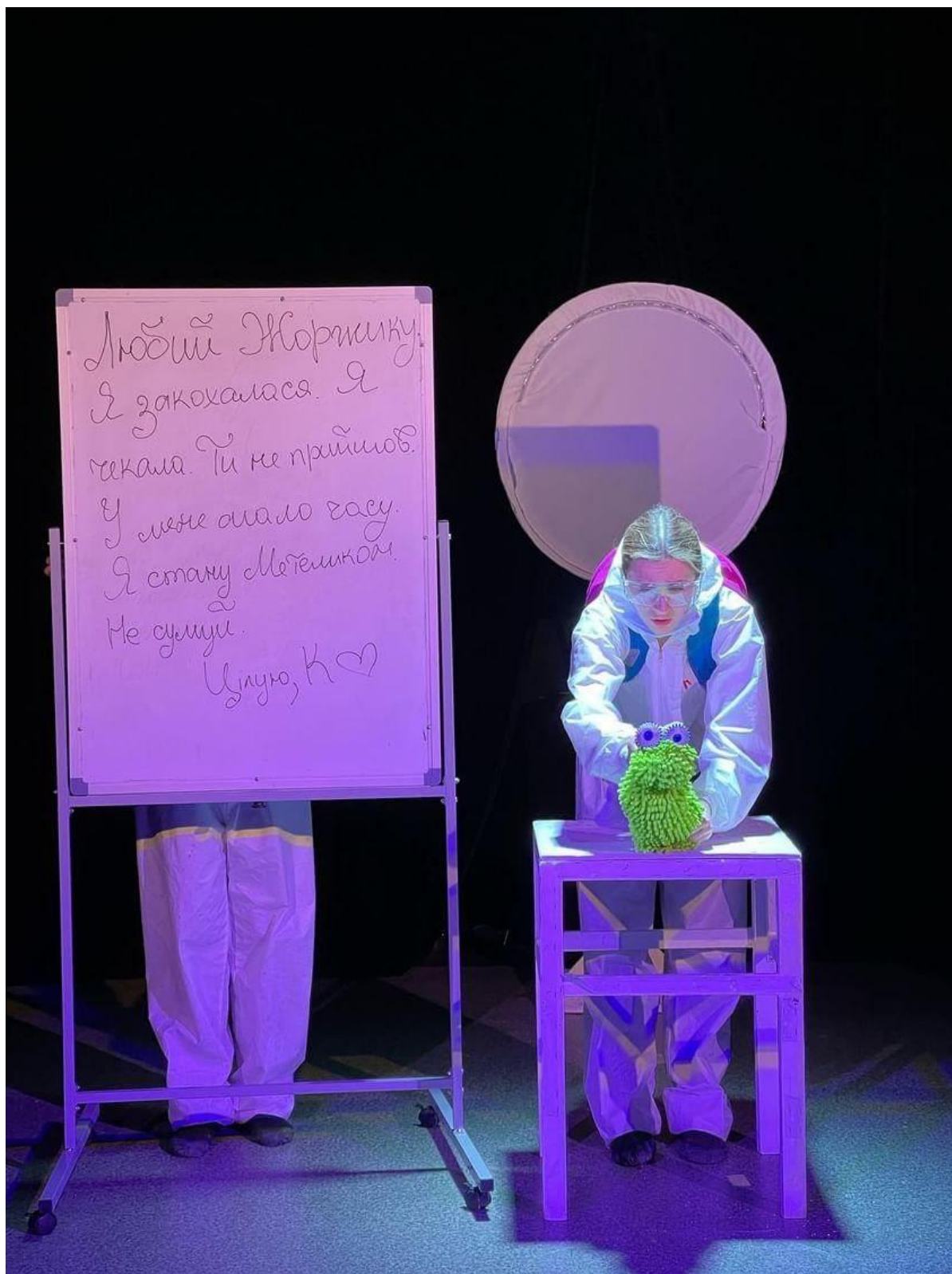
СВІТЛО: ОЛЕКСАНДРА ОБЕЛЬЧАК

ЗВУК: ЄГОР СТОГОДІЮК

ЗАВІДУЮЧИЙ КАФЕДРИ:
 ДОЦЕНТ, ЗАСЛУЖЕНИЙ ДІЯЧ МИСТЕЦТВ УКРАЇНИ
РУСЛАН ВАЛЕНТИНОВИЧ НЕУПОКОЄВ

ДОДАТОК В. Фото з репетиційного процесу та вистави

Акторка Тетяна Чухен, сцена знайомства Жоржика та Камелії.

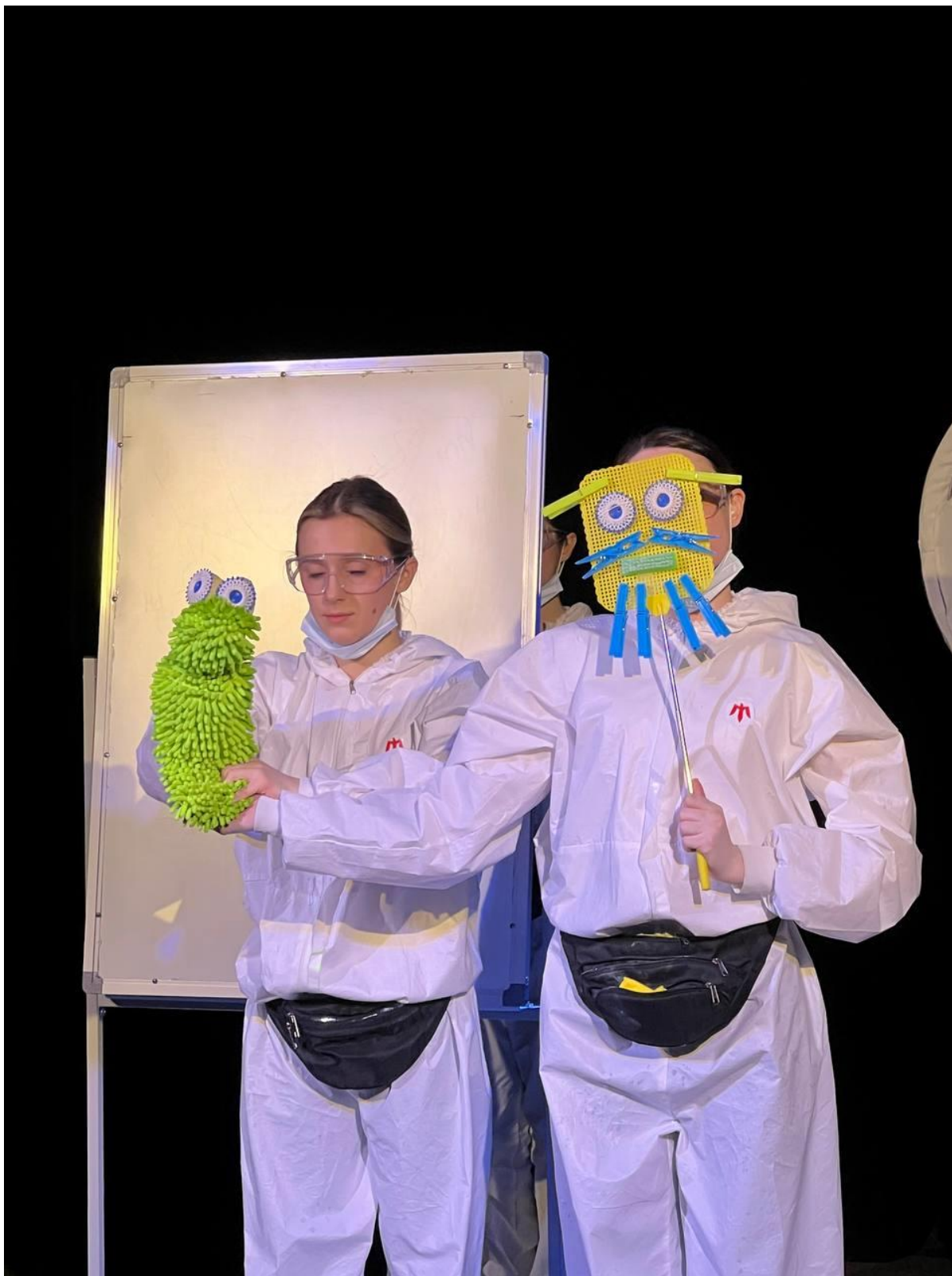
Акторка Аліна Голованенко, сцена прощання з Камелією.

Акторка Наталі Чередник, сцена пробудження Жоржика

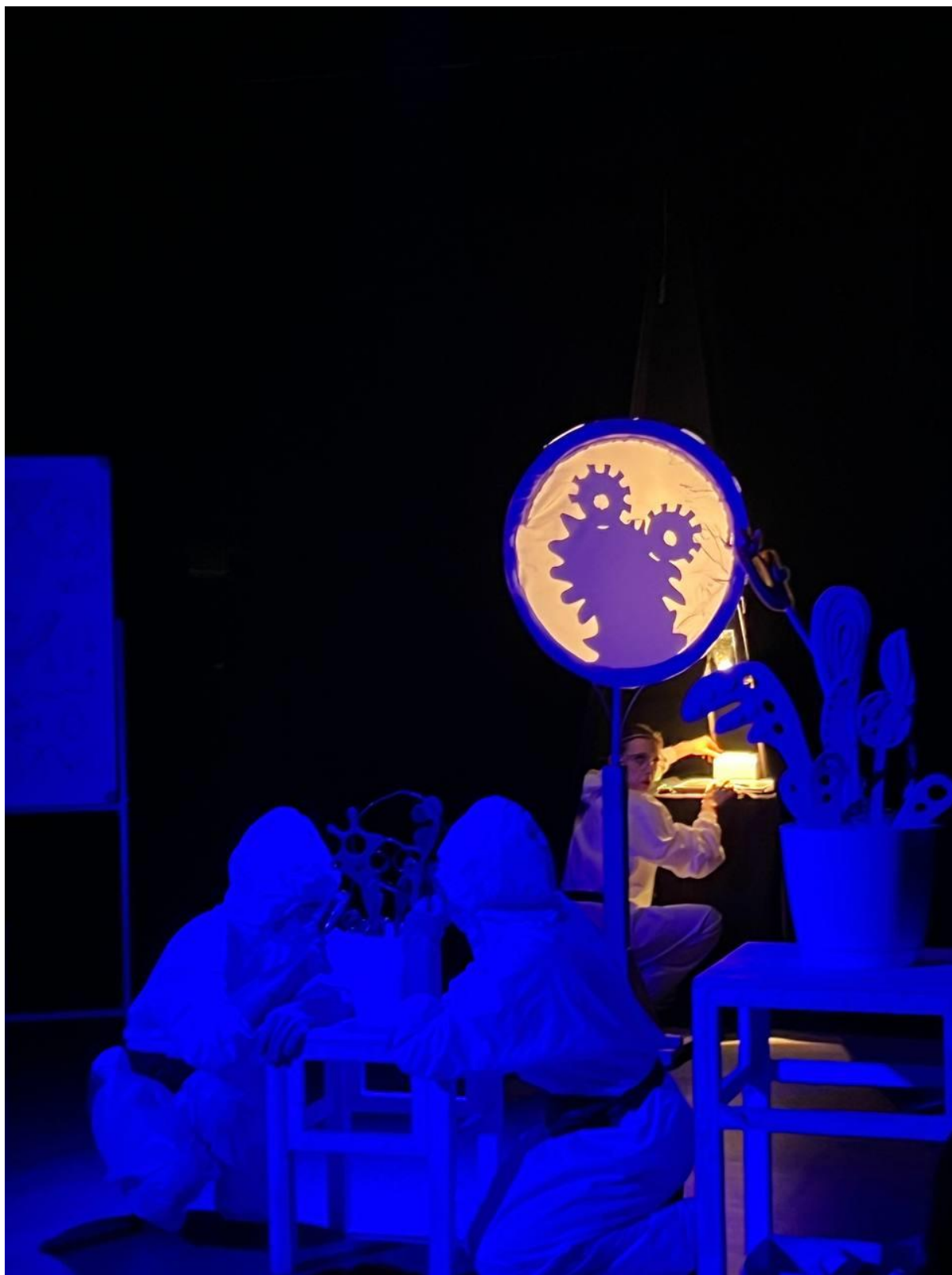
Акторки Тетяна Чухен та Наталі Чередник, сцена уроку з географії

Акторки Тетяна Чухен та Аліна Голованенко, сцена уроку зі східних
єдиноборств

Акторки Тетяна Чухен, Наталі Чередник, Аліна Голованенко, сцена проведення практичної лабораторної роботи

Акторки Тетяна Чухен, Наталі Чередник та Аліна Голованенко, сцена переходу у світ вазону

Акторки Тетяна Чухен, Наталі Чередник та Аліна Голованенко, сцена виконання Жоржиком розпорядку

Акторки Тетяна Чухен, Наталі Чередник та Аліна Голованенко, сцена написання листа Камелії

Акторки Тетяна Чухен, Наталі Чередник та Аліна Голованенко, сцена
фіналу

ДОДАТОК Г. Афіша навчального театру «Арлекін» КНУТКіТ ім. І. К. Карпенка-Карого на грудень та січень місяці

ГРУДЕНЬ

ОСНОВНА СЦЕНА ТЕАТРУ

вул. Ярославів Вал, 40

01 П'ЯТНИЦЯ	02 СУБОТА	07 ЧЕТВЕР	Автор — НЕБОЙША РОМШЕВИЧ, переклад — АЛЛА ТАТАРЕНКО КАРОЛІНА НОЙБЕР Драма Рейсдор — Заслужений діяч мистецтв України, доктор АНАТОЛІЙ ЗАКАРЧЕНКО Учасники — ОЛЕКСАНДР ГІРНИЦЬ Учасники хорівки — Національний академічний ансамбль танцю України ІВІТ ШВАРЦЬКИЙ	ПРЕМ'ЄРА
05 ВІВТОРОК	23 СУБОТА		МАРКО КРОПИВНИЦЬКИЙ, МИХАЙЛО СТАРИЦЬКИЙ, СТЕПАН ВАСИЛЬЧЕНКО ВОДЕВІЛЬ Комедія Рейсдор — Народний артист України ОЛЕГ ШВАРЦЬКИЙ Музичне оформлення — ІВІТ ШВАРЦЬКИЙ (суджені 4-й курс)	ПРЕМ'ЄРА
27 СЕРЕДА			СВІДКИ Документальна вистава Рейсдор — ОЛІМПІАДА ШИВАЙ Музичне оформлення — АРМЕН АХІСАРЯНИН, АРСЕНІЙ МАЛАНБУШЕНКО Учасники хорівки — Національний академічний ансамбль танцю України СТАНІСЛАВ МОЙСІЄВ Учасники — ШИВАЙДА ШИВАЙ	ПРЕМ'ЄРА
16 СУБОТА	22 П'ЯТНИЦЯ	29 П'ЯТНИЦЯ	Автор — ТОРНТОР ВАЙЛДЕР, переклад — ВАСИЛЬ МИЦЬКО, ЮЛІЯ АННАФРАНКО ШКІРОЮ НАШИХ ЗУБІВ Комедія Рейсдор — Ст. викладач ОКСАНА ШИВАЙ Учасники — ОЛЕКСАНДР ГІРНИЦЬ Музичне оформлення — АРСЕНІЙ МАЛАНБУШЕНКО (суджені 4-й курс), автор пісень — ЄВГЕНІЙ КАНАДОВ (суджені 4-6 курс) Плакатно-оформлення — ПОЛІНА ЗЕЛЕНЬКА (суджені 4-5 курс), КОНСТАНТИН ПИДЖАКО (суджені 4-5 курс) Учасники хорівки — Національний академічний ансамбль танцю України СТАНІСЛАВ МОЙСІЄВ	ПРЕМ'ЄРА
23 СУБОТА	30 СУБОТА		ЛЮДІС КЕРРОЛ АЛІСА В КРАЇНІ ДИВ Казка Інтерпретація — ЛЕОНІД ОСТРОГОЛЬСЬКИЙ Рейсдор — викладач МИХАЙЛО САМАРЬСЬКИЙ, викладач ОЛЕКСАНДР СТЕПАНЦЕВ Учасники — АНАСТАСІЯ ШИВАЙ Музичне оформлення — ОЛЕКСАНДР СТЕПАНЦЕВ Рейсдор і постановка — КАРПІВНА ЧИЖА Учасники хорівки — Заслужений діяч мистецтв ЛЕОНІД ОСТРОГОЛЬСЬКИЙ	ПРЕМ'ЄРА

СЦЕНА ТЕАТРУ ЛЯЛЬОК «ARLEK_IN»

вул. Ярославська, 17/22

02 СУБОТА			БОГДАН БАЗИЛЕВИЧ ТАНЦЮЮЧИЙ УРАГАН Вистава для дітей від 3 років (тривалість вистави 30 хв.) Рейсдор-постановка — ОЛЕСЯ ОУРА ОВІЛЬЯК, студентка 4-го курсу Учасники постановки — ОЛЕСЯ ДЕМ'ЯНЕНКО, студентка 4-го курсу Виконавці — студенти 4-го курсу Учасники хорівки — заслужений діяч мистецтв України РУСЛАН НЕУТКОЄВ	ПРЕМ'ЄРА
09 СУБОТА			Інсценізація за однойменним твором РЕЯ БРЕДБЕРІ ЧОРТИК З КОРОБКИ Вистава для дітей від 6 років та сімейного перегляду (тривалість вистави 45 хв.) Рейсдор — АЛІСА ПІДКОБА, студентка 2-го курсу Учасники постановки — доцент, заслужений артист України ЛЕОНІД ПОГОТОВ Дизайнери — МАРИЯ ПОГРЕБЕК Учасники хорівки — студенти 4-го курсу Учасники хорівки — заслужений діяч мистецтв України РУСЛАН НЕУТКОЄВ	ПРЕМ'ЄРА
16 СУБОТА			За однойменною піесею Т. СІЛЬЧЕНКО та М. РИБАЛКА ХЛОПЧИК-З-МІЗИНЧИК Вистава для дітей від 6 років та сімейного перегляду (тривалість вистави 45 хв.) Рейсдор-постановка — доцент, заслужений артист України ЛЕОНІД ПОГОТОВ Дизайнери — Микола Діако Учасники постановки — ВАСИЛЬ ВОЛОДИМИРСЬКИЙ Виконавці — студенти 2-го курсу ОЛЕКСАНДР СІСЕНКО Учасники хорівки — доцент, заслужений артист України ЛЕОНІД ПОГОТОВ	ПРЕМ'ЄРА
23 СУБОТА			За піесею ТЕТЯНИ ЧУХЕН У ПОШУКАХ ЧАСУ Вистава для дітей від 6 років та сімейного перегляду (тривалість вистави 45 хв.) Рейсдор — КАТЕРИНА ПАМ'ЯНІЧ Учасники постановки — ДАР'Я ВОЛОКУШІНА Учасники постановки — ОЛЕСЯ КРИВОШЕВІЧ Виконавці — студенти 2-го курсу ІВІТ САМОШОС, НАСАЛІ ЧЕРДІЯК, ГЕЛІНА ЧУХЕН, АЛІНА ПОВІВАНЧЕНКО Учасники хорівки — доцент, заслужений артист України ЛЕОНІД ПОГОТОВ та диригентка Ариетта Україна ТЕТЯНА СІЛЬЧЕНКО	ПРЕМ'ЄРА
30 СУБОТА			ІГОР БИЛИЦЬ РІЗДВЯНИЙ ПАМПУШОК Вистава для дітей від 4 років та сімейного перегляду (тривалість вистави 35 хв.) Рейсдор-постановка — ОЛЕСЯ ОУРА ОВІЛЬЯК, студентка 4-го курсу Учасники постановки — ОЛЕСЯ ДЕМ'ЯНЕНКО, студентка 4-го курсу Виконавці — студенти 4-го курсу Учасники хорівки — заслужений діяч мистецтв України РУСЛАН НЕУТКОЄВ	ПРЕМ'ЄРА

КВІТКИ МОЖНА ПРИДБАТИ В КАСІ ТЕАТРУ
ДОВІДКА ЗА ТЕЛЕФОНОМ: 044 271 10 45; 093 836 59 64 (до 18:00)

Директор-розпорядник Навчального театру —
заслужений працівник культури України ЄВГЕН СТЬОПІН

Дизайн - Дар'я Волокушина

[f](#) КНУТКІТКАРПЕНКОКАРЫ [i](#) КНУТКТ.UA

[v](#) КНУТКІТ ІМ. І.К. КАРПЕНКА-КАРОГО - ОФІЦІЙНИЙ КАНАЛ

КНУТКІТБУШЦА

2024

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ТЕАТРУ, КІНО І ТЕЛЕБАЧЕННЯ
ІМЕНІ І. К. КАРПЕНКА-КАРОГО
НАВЧАЛЬНИЙ ТЕАТР

ОСНОВНА СЦЕНА ТЕАТРУ

вул. Ярославів Вал, 40

17 СЕРЕДА	23 ВІВТОРОК	Аватор — НЕБОЙША РОМШЕВИЧ, переклад — АЛЛА ТАТАРЕНКО КАРОЛІНА НОЙБЕР Драма Режисер — заслужений діяч мистецтв України, доцент АНАТОЛІЙ ЗАХАРЧЕНКО Художник — ОЛЕКСИЙ ГАРШО Художній керівник — Народний артист України ОЛЕГ ШВАРВСЬКИЙ	18:00	ПРЕМ'ЄРА
20 СУБОТА	19 П'ЯТНИЦЯ	МАРКО КРОПИВНИЦЬКИЙ, МИХАЙЛО СТАРИЦЬКИЙ, СТЕПАН ВАСИЛЬЧЕНКО ВОДЕВІЛЬ Комедія Режисер — Народний артист України ОЛЕГ ШВАРВСЬКИЙ Музичне оформлення — ЛІЛЯ ВІТКІВ (студент 4-А курсу) Художній керівник — Народний артист України ОЛЕГ ШВАРВСЬКИЙ	18:00	ПРЕМ'ЄРА
24 СЕРЕДА	26 П'ЯТНИЦЯ	ЛІНА КОСТЕНКО СНІГ У ФЛОРЕНЦІЇ Драматична п'єса (у виставі звучить жива музика) Режисер — старший викладач ІРИНА ДАВНОВЕНКО Музичне оформлення — студенти 4-А курсу Пластичне оформлення — студенти 4-А курсу	18:00	ПРЕМ'ЄРА
27 СУБОТА	20 СУБОТА	Аватор — ТОРНТОР ВАЙЛДЕР, переклад — ВАСИЛЬ МИЦЬКО, ЮЛІЯ АННАФРАНКО ШКІРОКУ НАШИХ ЗУБІВ Комедія Режисер — старший викладач ОКСАНА ЦИМБАЛ Художник — ОЛЕКСИЙ ГАРШО Музичне оформлення — ІРИНА МАЛАНУШЕНКО (студент 4-Б курсу), автор п'єси — ЕДУАРД КАМАЛЛОВ (студент 4-Б курсу) Пластичне оформлення — ПОЛІНА ЗЕЛЕНСЬКА (студент 4-Б курсу), КОНСТАНТИН ТИЩЕНКО (студент 4-Б курсу) Художній керівник — Народний артист України СТАНІСЛАВ МОЙСЄЄВ	18:00	ПРЕМ'ЄРА
27 СУБОТА	27 СУБОТА	ЛЬОУІС КЕРРОЛ АЛІСА В КРАЇНІ ДИВ Казка Інтерпретація — ЛЕОНІД ОСТРОПОЛЬСЬКИЙ Режисер — викладач МИХАЙЛО САМАРСЬКИЙ, викладач ОЛЕКСАНДР СТЕПАНЦОВ Художник — АНАСТАСІЯ ШІПІНА Музичне оформлення — ОЛЕКСАНДР СТЕПАНЦОВ Режисер з пластики — КАТЕРИНА ЧУХЕН Художній керівник — Заслужений діяч мистецтв ЛЕОНІД ОСТРОПОЛЬСЬКИЙ	12:00	ПРЕМ'ЄРА
31 СЕРЕДА	27 СУБОТА	І. ФРАНКО, М. КУЛІШ, П. МИГУНИЙ, В. ВИННИЧЕНКО, І. КАРПЕНКО-КАРИЙ, М. КРОПИВНИЦЬКИЙ, О. КОРНІЙЧУК УКРДРАМКОМ Комедія Викладачі — Народна артистка України ОЛЕНА ХОХЛАТЕНА, СЕРГІЙ КОРНЕНКО, П'ЯВ НІКОЛАЄВ Викладачі режисера — Заслужена артистка України ТЕТЬЯНА КОЗІАР Художній керівник — Народний артист України ВІДІАН СІРУНІНСЬКИЙ	18:00	ПРЕМ'ЄРА
	31 СЕРЕДА	Аватор — МОРІС МЕТЕРЛІНЖ. За мотивами п'єси «Заручення» (продовження п'єси «Синій тахі») — ВИБИРАЙ! Казка про шоу Постановка — старший викладач ІРИНА ДАВНОВЕНКО Пластичне оформлення — старший викладач ІРИНА ДАВНОВЕНКО Інтерпретація актора — викладач АННА ГРИЦЕНКО Художній керівник — студентка УЛІЯНА КІДОМБІЦЬКА, АНАСТАСІЯ ЯКОВЕНКО, ОЛЕКСАНДР КОЛОДІЙ та інші студенти курсу 4-А Музичне оформлення — студенти 4-А курсу Художній керівник — Народний артист України ОЛЕГ ШВАРВСЬКИЙ	18:00	ПРЕМ'ЄРА

СЦЕНА ТЕАТРУ ЛЯЛЬОК «ARLEK_IN»

вул. Ярославська, 17/22

05 П'ЯТНИЦЯ	05 П'ЯТНИЦЯ	ДАНИЛ ЗЕНКІН СХІДНЕ СЯЙВО Вистава для сімейного перегляду (Приватність вистави - 45 кв.) Режисер — студент 2-М (ІІ) курсу ДАНИЛ ЗЕНКІН Сценарій — МАРІЯ ЗИМЦОВА Композитор — ІЛІЯ ВІТКІВЧИК Виконувачі студенти 4-М(ІІ) курсу: ІЛІЯ МИРОШНИК, РОМАН СЕВУК Художній керівник курсу — доцент, Заслужений артист України ЛЕОНІД ПОПОВ	15:00	ПРЕМ'ЄРА
05 П'ЯТНИЦЯ	06 СУБОТА	РЕЙ БРЕДБЕРІ ЧОРТИК З КОРОБКИ Вистава для дітей від 8 років та сімейного перегляду (Приватність вистави 45 кв.) Режисер — АЛІСА ПОДКОБА, студентка 2-М(ІІ) курсу Сценарій — МАРІЯ ГОРЬБІНЬКА Композитор — Роман Казимир Виконувачі студенти 4-М(ІІ) курсу: ВАЛЕРІЙ ГОРЬК, КАТЕРИНА ПОЛІЩУК Художній керівник курсу — доцент, Заслужений артист України ЛЕОНІД ПОПОВ	18:00	ПРЕМ'ЄРА
06 СУБОТА	13 СУБОТА	За п'єсою ТЕТЬЯНИ ЧУХЕН У ПОШУКАХ ЧАСУ Вистава для дітей від 8 років та сімейного перегляду (Приватність вистави 45 кв.) Режисерка — КАТЕРИНА ЛУЖЕВИЧ Художник-постановник — ДАР'Я ВІДЛУКОВИНА Виконувачі студенти 2-М (ІІ) курсу: НАТАЛІ ЧЕРЕДНИК, ТЕТЬЯНА ЧУХЕН, АЛІНА ГОЛОВАНЕНКО Художній керівник курсу доцент, Заслужений артист України ЛЕОНІД ПОПОВ	11:00	ПРЕМ'ЄРА
13 СУБОТА	13 СУБОТА	За однойменною п'єсою Т. СІЛЬЧЕНКО та М. РИБАЛКА ХЛОПЧИК-З-МІЗИНЧИК Вистава для дітей від 8 років та сімейного перегляду (Приватність вистави 45 кв.) Режисер-постановник — доцент, заслужений артист України ЛЕОНІД ПОПОВ Сценарій — МІХАЙЛО ДАВІДКО Художній керівник — САНДРО ВІНОКОУРСЬКИЙ Виконавці — студент 2-М(ІІ) курсу ОЛЕКСАНДР СІЗОНОВ Художній керівник курсу — доцент, Заслужений артист України ЛЕОНІД ПОПОВ	11:00	ПРЕМ'ЄРА

КВИТКИ МОЖНА ПРИДБАТИ В КАСІ ТЕАТРУ
ДОВІДКА ЗА ТЕЛЕФОНОМ: (044) 271-10-45; (093) 836-59-64 (до 18:00)

Директор-розпорядник Навчального театру —
заслужений працівник культури України ЄВГЕН СТЬОПІН

KNUTKITKARPENKOKARY

KNUTKT.UA

KNUTKIT IM. I. K. KARPENKA-KAROGO — ОФІЦІЙНИЙ КАНАЛ

KNUTKIT.EDU.UA